



KAPUCIJNENKLOOSTER KLOKSTRAAT

DEEL II: BOUWHISTORISCH ONDERZOEK

INHOUDSTAFEL

HISTORISCHE NOTA	5
ARCHIEVEN	29
BIJLAGEN	35
AANDUIDING VAN DE BOUWFASEN	40

HISTORISCHE NOTA

DE BOUWGESCHIEDENIS VAN HET KAPUCIJNENKLOOSTER

De bouw en uitbouw van het klooster (1869 – 1906)

Na de afbraak van het oude Kapucijnenklooster aan de Vrijdagmarkt en hun verhuis in maart 1867 naar een nieuwe vestiging in de Sint-Clarastraat, verwierven rond 1869 de Brugse Kapucijnen het huizenblok tussen de Boeveriestraat, de Klokstraat, de Maagdenstraat en de Hauwerstraat voor de bouw van hun tweede vestiging te Brugge.¹ Volgens de kronieken stond pater overste Ildefons Van Damme (1822-1880) in voor opmaak van de ontwerpplannen, die echter tot nu toe nooit zijn teruggevonden.² In het Kapucijnenarchief (KADOC) bevinden zich wel ongeïdentificeerde grondplannen van een Kapucijnenklooster met een zeer gelijkaardige opbouw van het huidige klooster (afb.02).³

In 1871 was de bouw van de eenbeukige kerk ter ere van Sint-Antonius van Padua en het klooster genoemd naar Onze-Lieve-Vrouw ter Engelen aan de Boeveriestraat voltooid.⁴ Het kloostercomplex bestond aanvankelijk uit de zuidoost-noordwest georiënteerde kerk met apart priesterkoor en een klooster met pandhof ten zuidwesten van de kerk. Deze opbouw voldeed ook aan de typische configuratie van een Kapucijnenklooster. Bij de bouw van het nieuwe complex integreerde men tal van elementen uit het oude kloostergebouw, zoals onder meer de barokke trap in het klooster zelf en verschillende onderdelen van het kerkmeubilair (hoogaltaar, twee-biechtstoelen en de preekstoel) die werden aangepast door de Brugse beeldhouwer Hendrik Pickery.⁵

Na de aankoop door de stad van een deel van de grond voor de verbreding van de Klokstraat in 1873 werd de omheiningmuur gebouwd met aan het voorplein aan de Boeveriestraat een toegangspoort met cartouche met symbool van de kapucijnenorde en chronogram "ABSIT NOBIS GLORIARI NISI CRUCDOMINI NOSTRI JESU CHRISTI". Tegelijk werden enkele kleinere bijgebouwen aan de Klokstraat opgetrokken (cf. bouwaanvraag en kadastrale mutatieschets afb. 03-04).

In 1885 werd een Serafijns college aan het klooster verbonden en ingericht in de bestaande gebouwen aan de Maagdenstraat.⁶ Aan de Klokstraat werd in 1886 een nieuwe langsvleugel met bijgebouwen voor het klooster opgetrokken (afb.05-06). In 1891 werd een bouwaanvraag ingediend voor het "bouwen van twee aanhorigheden aan de Klokstraat". Volgens het plan van architect J. Coucke werden toen de dwarsvleugel in het verlengde van de zuidelijke transeptarm en ook het bijgebouw tegen de omheiningmuur opgetrokken (afb.08). In 1898 werden de collegegebouwen aan de Maagdenstraat heropgetrokken in neogotische stijl (afb.09).

Rond 1899 werden de bijgebouwen met sacristie aan de noordzijde van de kerk gebouwd (afb.10).

Volgens de kadastrale mutatieschetsen vonden in 1903 wijzigingen plaats in de aansluiting tussen de tuin- en straatvleugel (afb.12). In 1906 werd een bouwaanvraag met plannen van architect J. Goethals ingediend voor de verbouwing van de tuinvleugel. Op de gevel- en doorsnedeplannen voor het "stichten van nieuwe cellen, gemakken en pissijnen" is te zien dat toen de vleugel met één verdieping werd verhoogd en dat de vensteropeningen aan de tuinzijde van de bovenverdieping tot grotere vensters werden aangepast (afb.13-15).

1 Voor een uitgebreide voorgeschiedenis, cf. BEERNAERT, B., *Boeveriestraat 18. De kerk van de Kapucijnen*, in: *Stad Brugge. Open Monumentendag Vlaanderen. Muziek, Woord, Beeld*, Brugge, 2016.

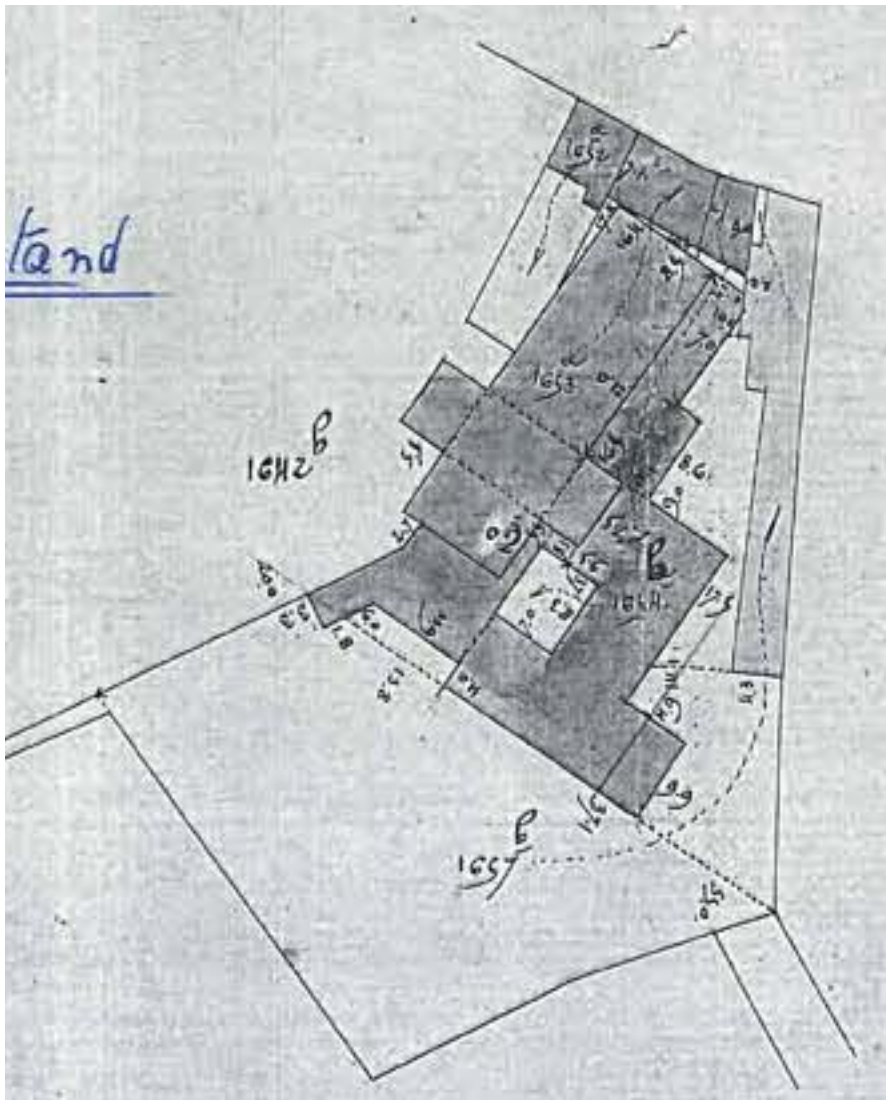
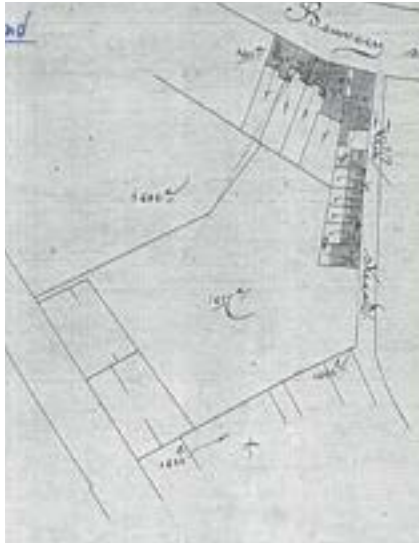
2 KADOC, Archieven Kapucijnen (OFM Cap) - Vlaamse provincie S. Francisci ad SS. Stigmatum, 2446 Archiefboek (1869-1879), p. 2

3 KADOC, Archieven Kapucijnen, 82, niet-geïdentificeerde grondplannen (s. d. (sine dato))

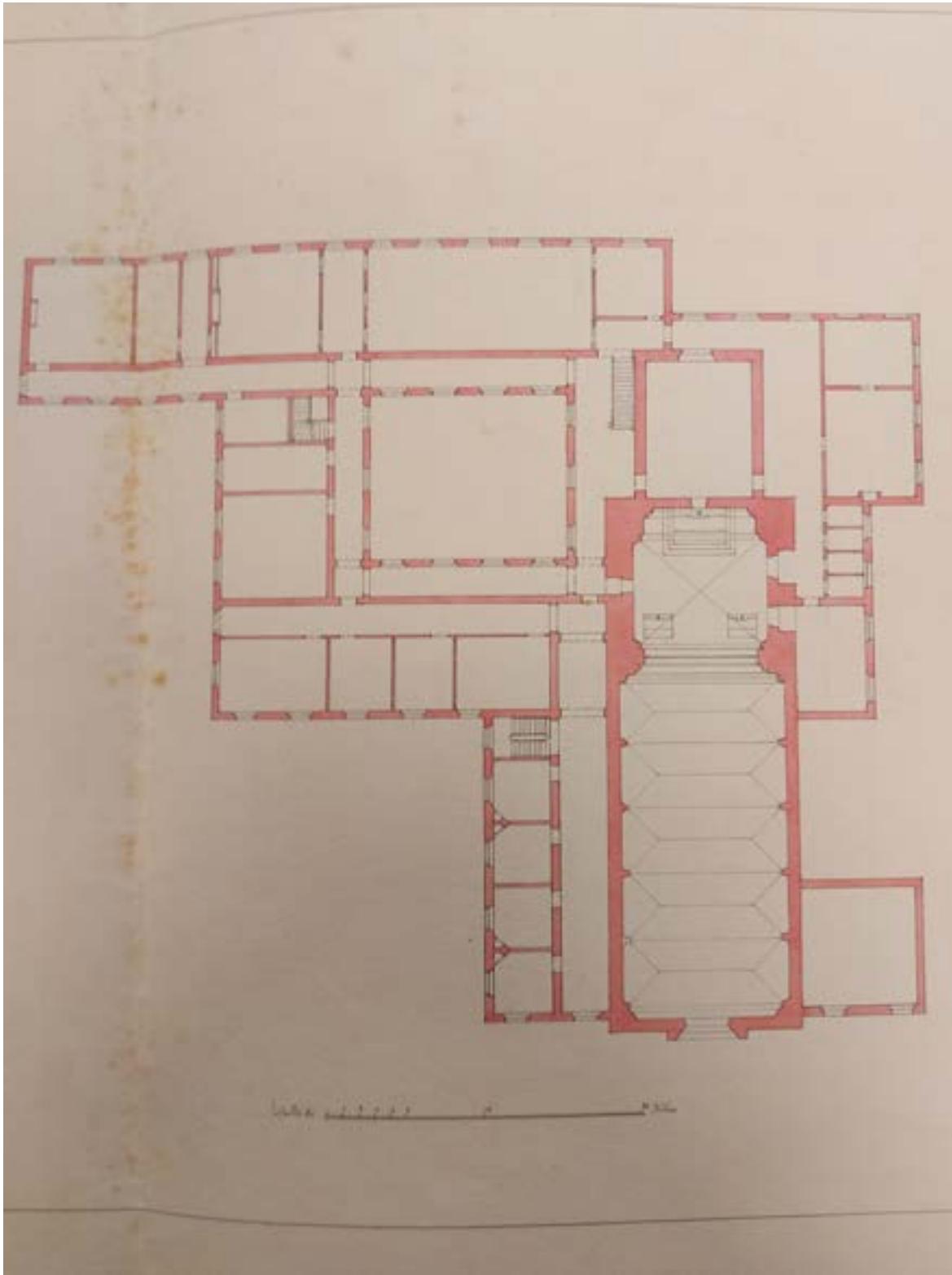
4 BONNEURE F., *De Kapucijnen vierhonderd jaar in Brugge*, 1592-1992, Brugge, 1992, p. 29.

5 BEERNAERT, B., op.cit., p.31-32..

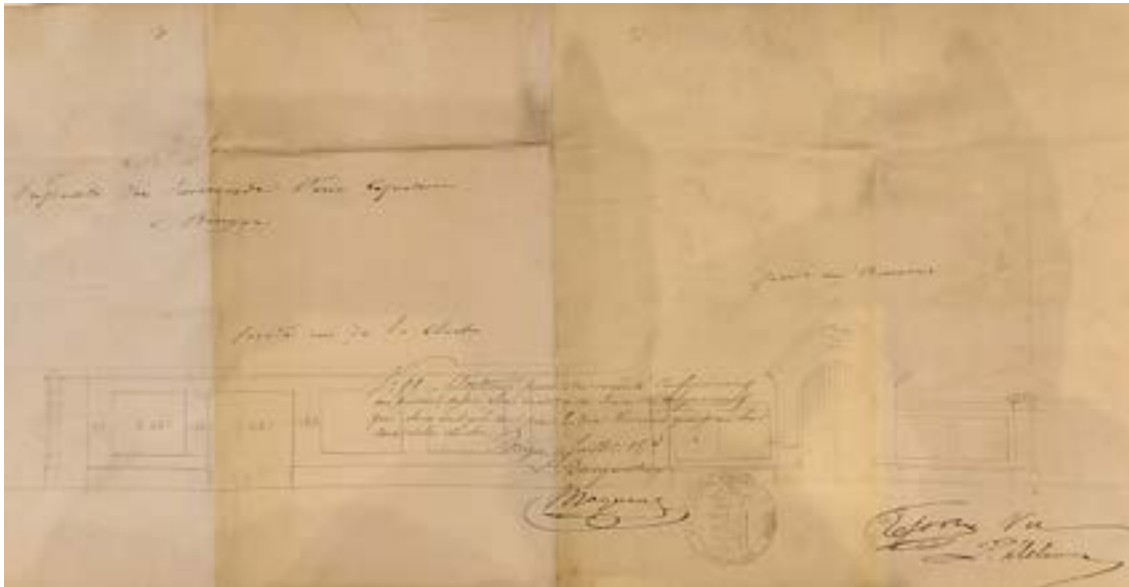
6 Ibidem



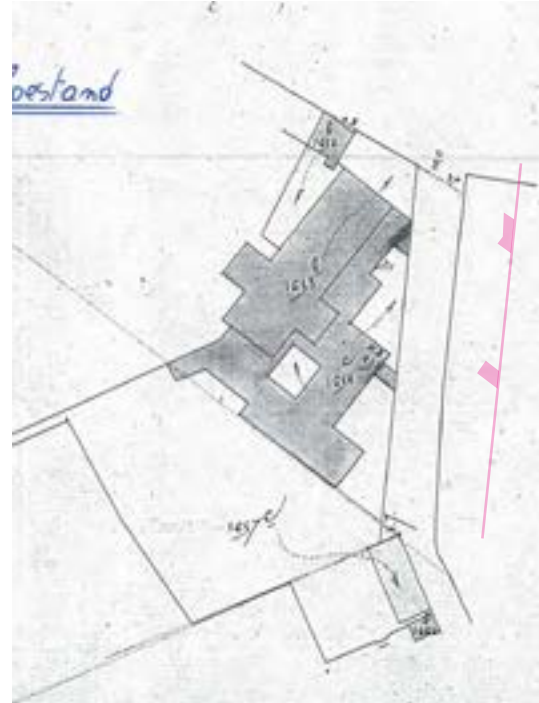
01. Kadastrale mutatieschets 1872 (voor en na wijziging) (FOD Financiën | Patrimoniumdocumentatie, Brugge 4e afd, sectie D, 1872, nr. 22)



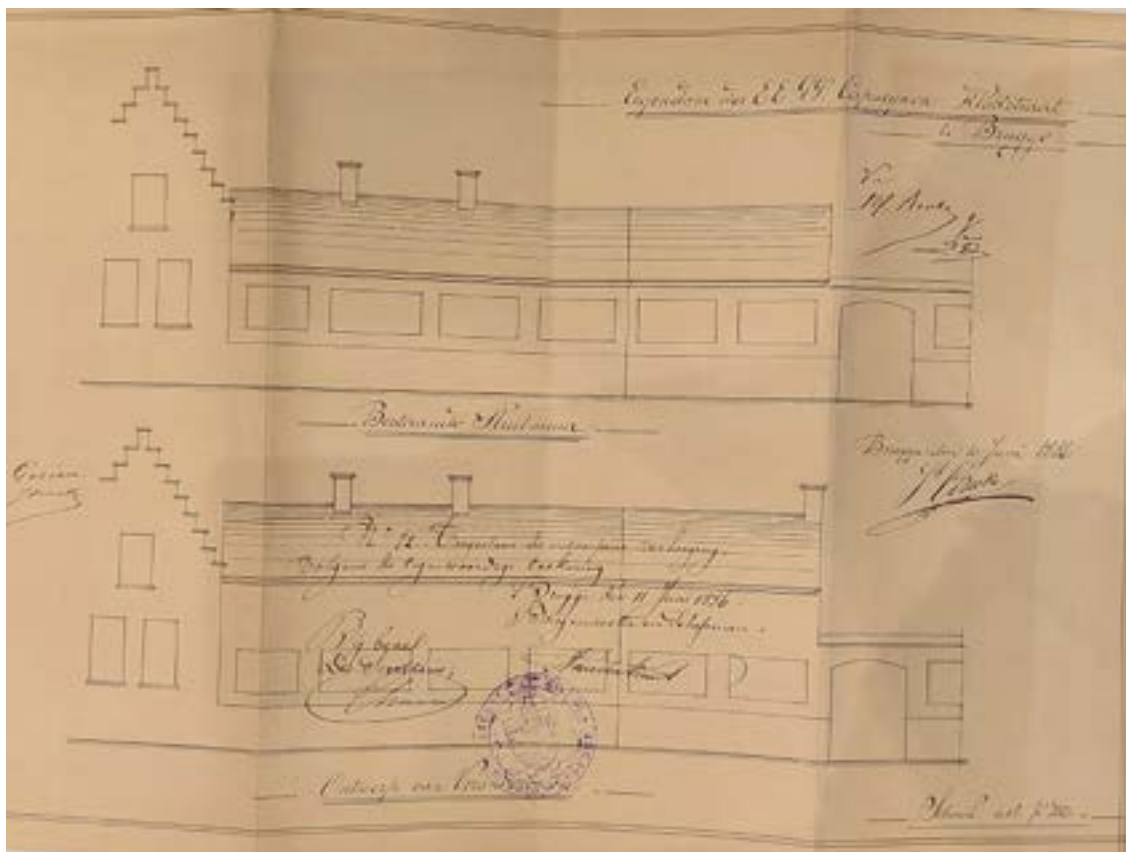
02. Plan van een Kapucijnenklooster (voorontwerp Boeveriestraat / opmeting St. Clarastraat?) met gelijkaardige opbouw als het Kapucijnenklooster aan de Boeveriestraat (KADOC, Archieven Kapucijnen (OFM Cap) - Vlaamse provincie S. Francisci ad SS. Stigmatum, niet-geïdentificeerde grondplannen (s. d. (sine dato))



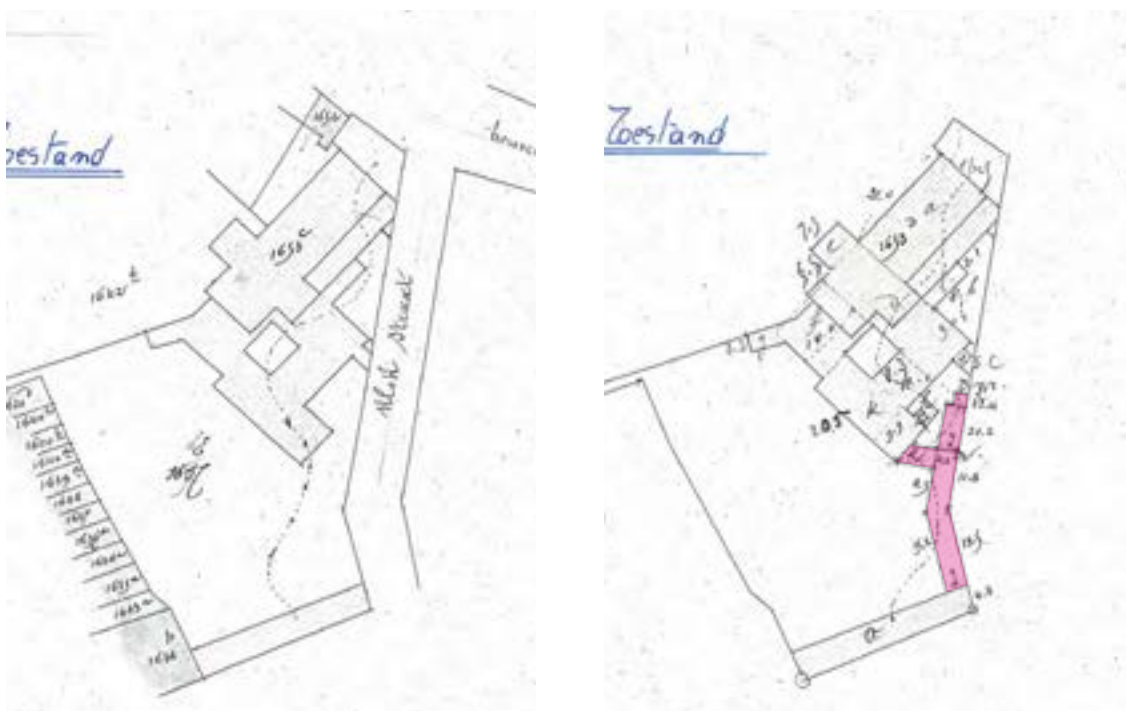
03. Plan bij bouwaanvraag 1873/99 voor de bouw van de omheiningmuur aan de Klokstraat en de Boeveriestraat, s.n., 11 juli 1873 (Stadsarchief Brugge)



04. Kadastrale mutatieschets 1874 (voor en na wijziging en met aanduiding op de nieuwe toestand van de gewijzigde/ toegevoegde delen (cf. rood)) (FOD Financiën | Patrimoniumdocumentatie, Brugge 4e afd, sectie D, 1874, nr. 19)



05. Plan bij bouwaanvraag 1886/72 voor de veranderingen aan de Klokstraat (bouw vleugel en verhoging afsluitingsmuur), architect Jh. Coucke, 10 juni 1886 (Stadsarchief Brugge)



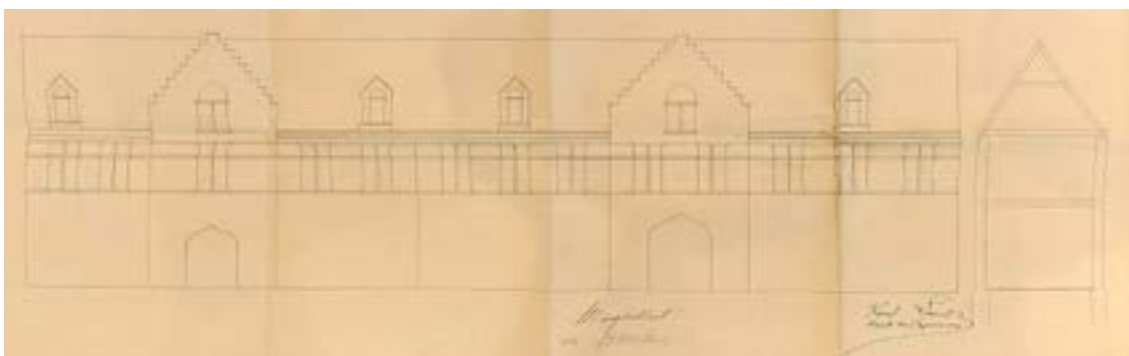
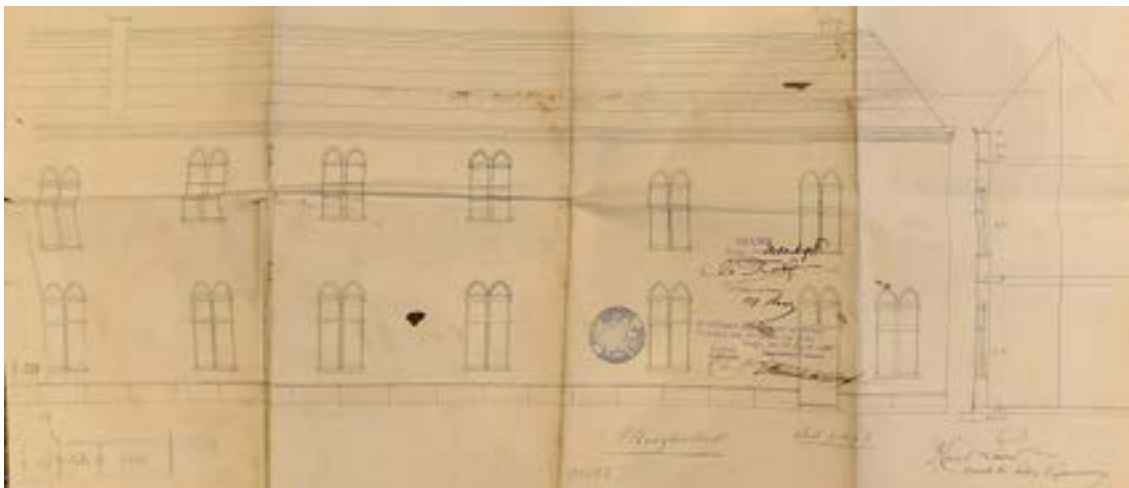
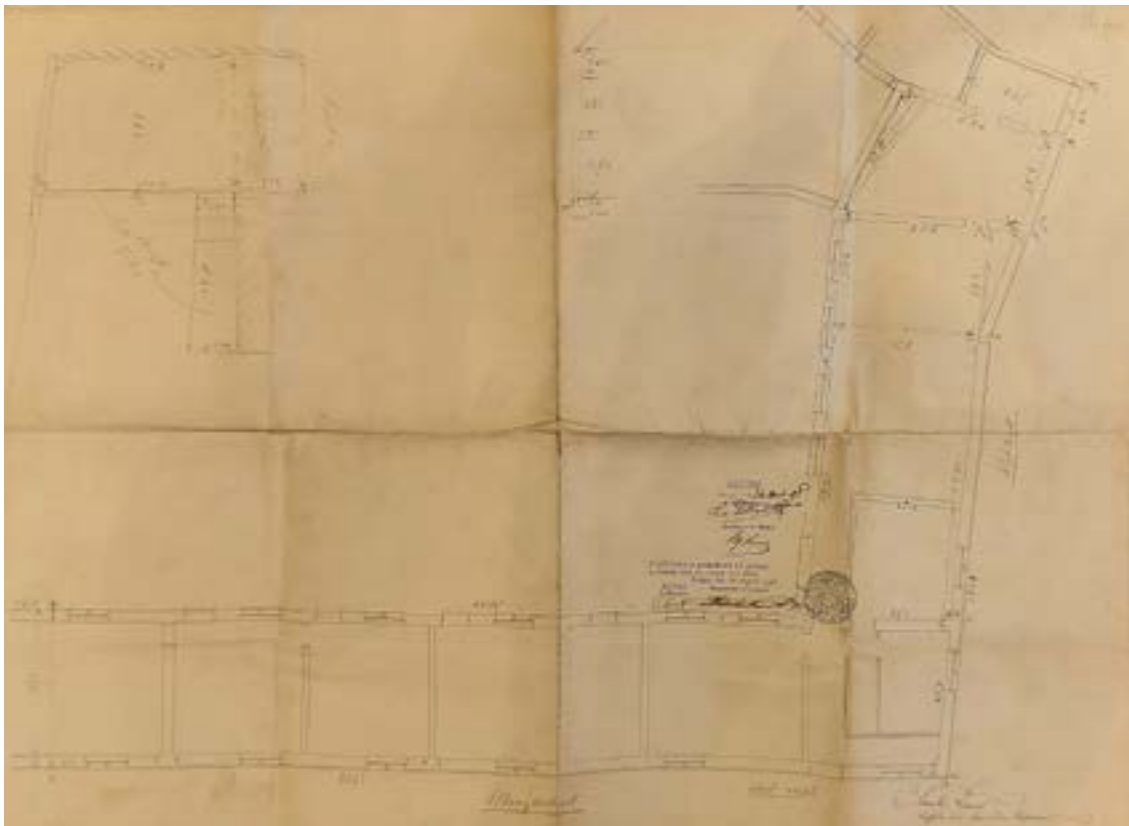
06. Kadastrale mutatieschets 1887 (voor en na wijziging en met aanduiding op de nieuwe toestand van de gewijzigde/toegevoegde delen) (FOD Financiën | Patrimoniumdocumentatie, Brugge 4e afd, sectie D, 1887, nr. 21)



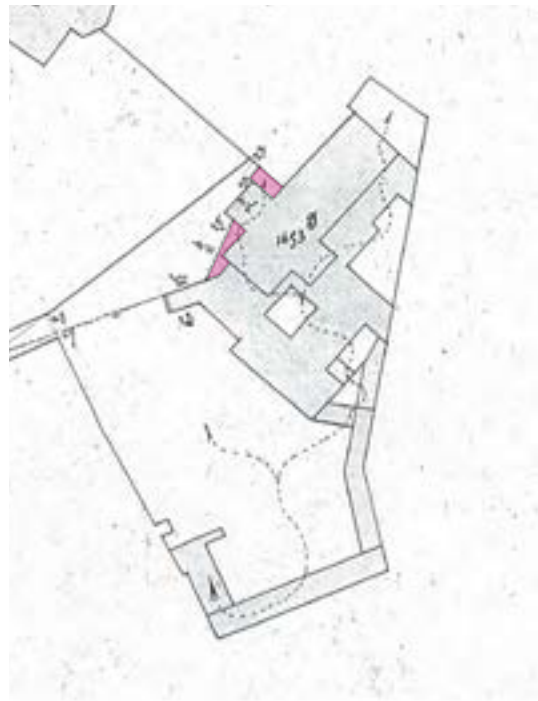
08. Plan bij bouwaanvraag 1891/80 voor **het bouwen van twee aanhorigheden** aan de Klokstraat, architect J. Coucke, 10 aug.1891 (Stadsarchief Brugge)



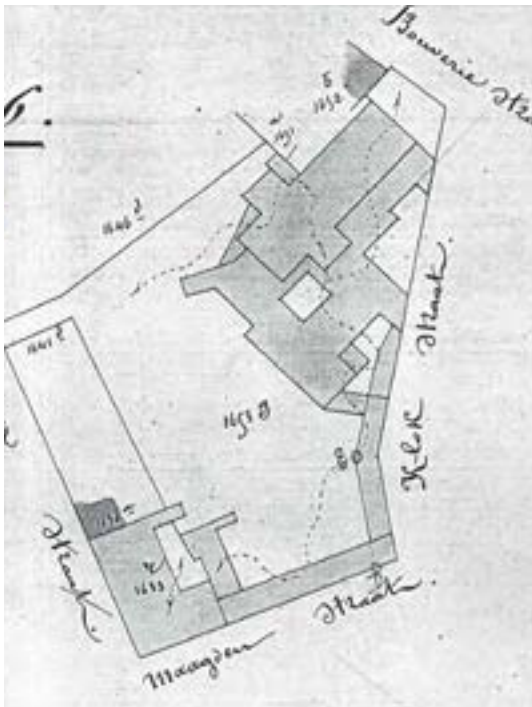
07. Kadastrale mutatieschets 1892 (voor en na wijziging en met aanduiding op de nieuwe toestand van de gewijzigde/toegevoegde delen (cf. rood)) (FOD Financiën | Patrimoniumdocumentatie, Brugge 4e afd, sectie D, 1892, nr. 22)



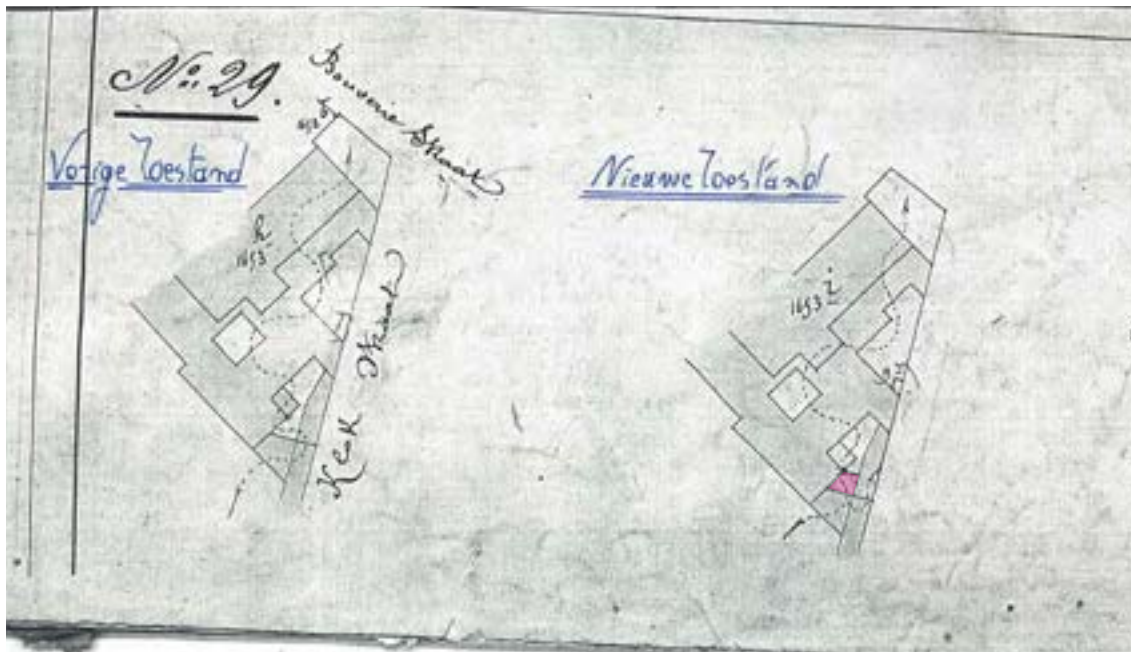
09. Plannen bij bouwaanvraag 1898/132 voor de bouw (?) of opmeting van het Serafijnencollege, s.n. goedgekeurd 24 aug. 1898 (Stadsarchief Brugge)



10. Kadastrale mutatieschets 1899 (voor en na wijziging en met aanduiding op de nieuwe toestand van de gewijzigde/toegevoegde delen) (FOD Financiën | Patrimoniumdocumentatie, Brugge 4e afd, sectie D, 1899, nr. onbekend)



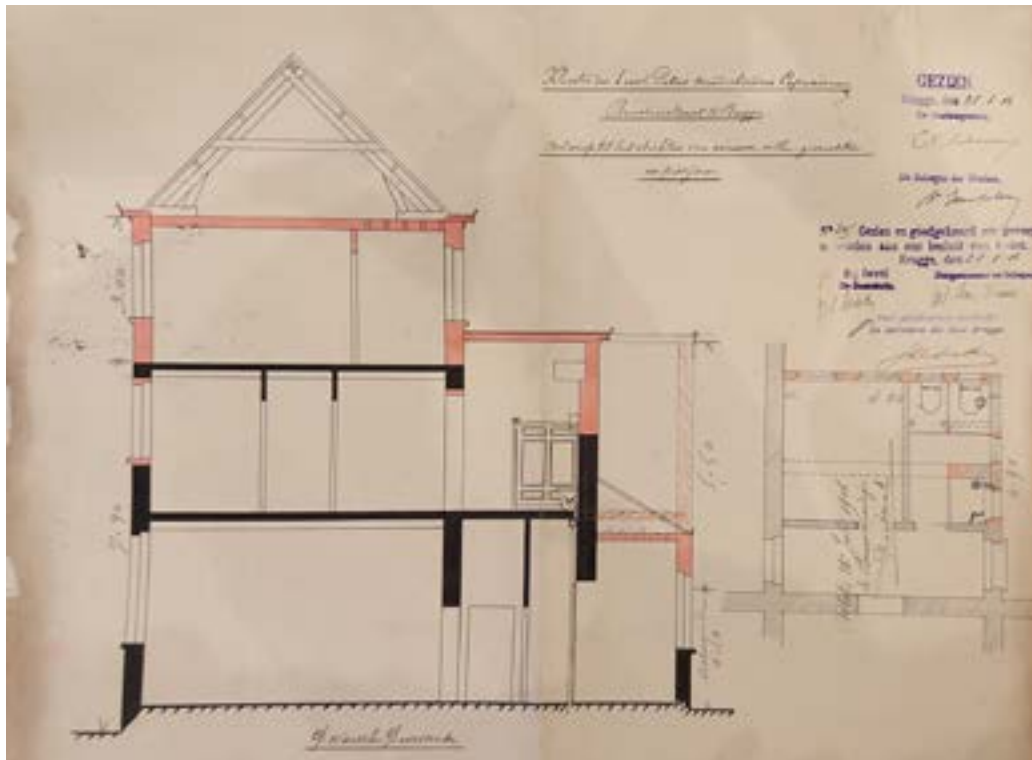
11. Kadastrale mutatieschets 1900 (voor en na wijziging en met aanduiding op de nieuwe toestand van de gewijzigde/toegevoegde delen (cf. rood)) (FOD Financiën | Patrimoniumdocumentatie, Brugge 4e afd, sectie D, 1900, nr. 16)



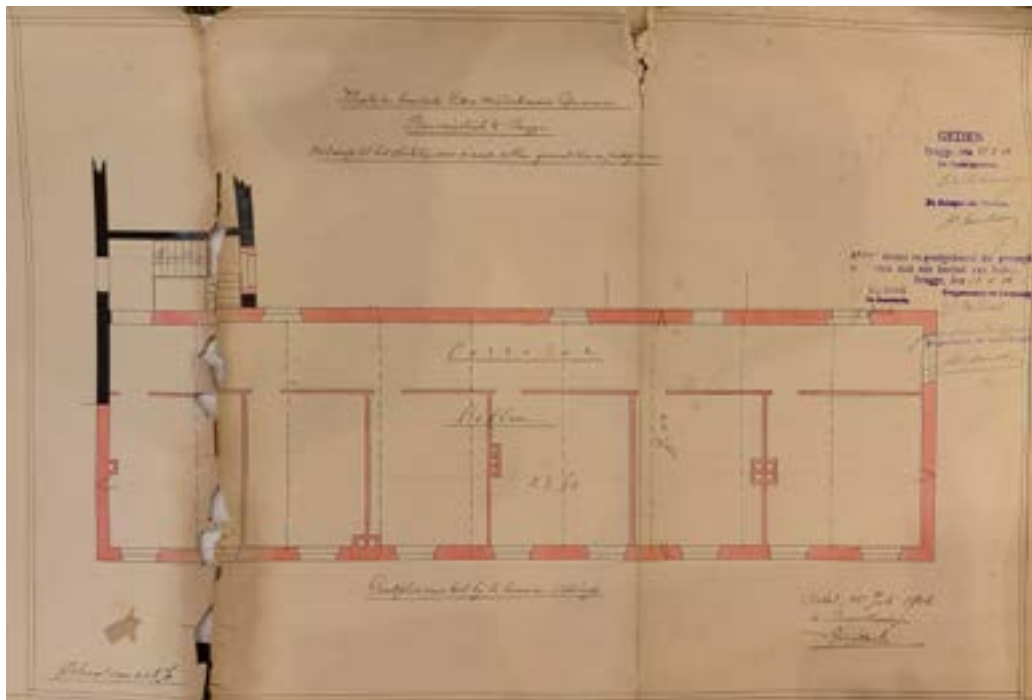
12. Kadastrale mutatieschets 1904 (voor en na wijziging en met aanduiding op de nieuwe toestand van de gewijzigde/ toegevoegde delen) (FOD Financiën | Patrimoniumdocumentatie, Brugge 4e afd, sectie D, 1904, nr. 29)



13. Plan bij bouwaanvraag 1906/245 voor 'stichten van nieuwe cellen, gemakken en pissijnen - gevel langs den hof', architect J. Goethals (Aalst) (Stadsarchief Brugge)



14. Plan bij bouwaanvraag 1906/245 voor 'stichten van nieuwe cellen, gemakken en pissijnen - dwarsche doorsnede", architect J. Goethals (Aalst) (Stadsarchief Brugge)



15. Plan bij bouwaanvraag 1906/245 voor 'stichten van nieuwe cellen, gemakken en pissijnen - grondplan van het bij te bouwen verdiep , architect Goethals (Stadsarchief Brugge)

Wereldoorlog I en het interbellum

Tijdens de 1ste wereldoorlog liepen de gebouwen schade op door de bezetting door het Duitse leger en op 17 oktober 1918 vernielde een bom drie logeerkamers en de spreekkamers S. Franciscus en S. Clara. Ook een deel van de omheiningmuur aan de Klokstraat was omver geblazen.⁷ Volgens het verslag van Oorlogsschade van architect Alphonse De Pauw moest een gebouwvleugel volledig worden heropgebouwd alsook trappen, vloeren deuren en vensters moesten worden vernieuwd. De kerkvensters en het leien dak van de kerk moesten hersteld. Het bestek voorzag ook heel wat bepleisteringswerken en in de gangen en de kloosterpanden zouden marmerschilderingen worden aangebracht.

De Gentse kerkschilder Theo Goethals realiseerde rond 1922 wand- en gewelfschilderingen in het kerkinterieur.⁸ Zij bestonden onder meer uit een tekstband met opschrift "Aanbidden wij in eeuwigheid het allerheiligste sacrament" boven een stralenkrans met wolken tegen het koorreind en op de gordelbogen kwamen geschilderde cassetten met gevleugelde engelenhoofdjes voor (afb. 18). De interieurschilderingen werden later overschilderd, vermoedelijk na het Tweede Vaticaans concilie.

De vloeren in de spreekkamers, in het kloosterpand en in de studiezaal van de school werden in 1930 vernieuwd.⁹ In 1932 verhuisde het college naar Aalst. In de vrijgekomen lokalen werd het retraitshuis Sint-Franciscus ingericht.¹⁰ De ziekenkamer van de school werd bij het klooster ingelijfd. Een deel van die zaal werd afgescheiden en heringericht tot kapel met een altaar voortkomende van het kapelletje boven de trap van de logeerkamers. Een afsluiting werd in de gang geplaatst en het klooster tot daar uitgebreid.¹¹

De grote spreekkamer in het klooster, die diende tot zaal der derde orde, werd in gebruik genomen als recreatiezaal van de paters en de vroegere recreatiezaal werd heringericht tot bibliotheek.¹² Voor de vergroting van een vergaderzaal werd een bouwaanvraag ingediend (afb. 19).

7 KADOC, Archieven Kapucijnen (OFM Cap) - Vlaamse provincie S. Francisci ad SS. Stigmatum, 2447 Archiefboek (1879-1934), p. 137

8 KADOC, Archieven Kapucijnen, 2447 Archiefboek (1879-1934), p. 172

9 KADOC, Archieven Kapucijnen, 2447 Archiefboek (1879-1934), p. 185

10 BONNEURE F., *De Kapucijnen vierhonderd jaar in Brugge*, 1592-1992, Brugge, 1992, p. 29.

11 KADOC, Archieven Kapucijnen, 2447 Archiefboek (1879-1934), p. 191

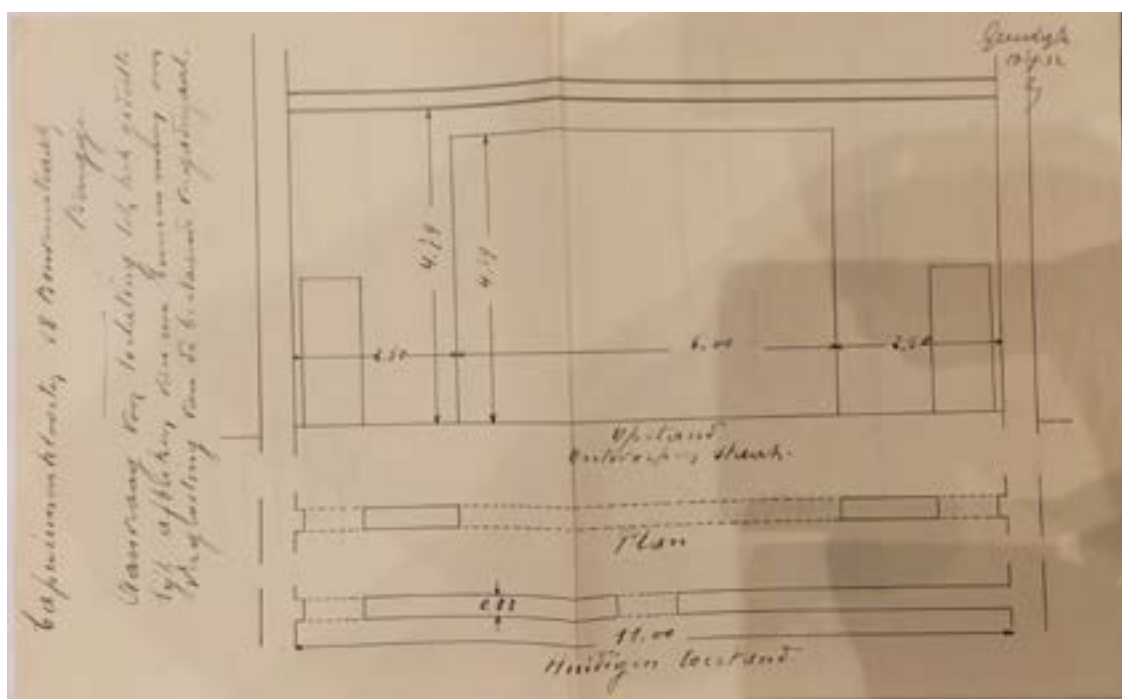
12 Ibidem



16. Foto uit 1923 (KADOC, 608 Fotoalbums 'Onze Geschiedenis in Beeld' in 5 delen (1865 (c)-1950 (c), 4de deel)



18. Foto kerkinterieur, 12 juli 1932 (KADOC, 608 Fotoalbums 'Onze Geschiedenis in Beeld' in 5 delen (1865 (c)-1950 (c), 4de deel)



17. Plan bij bouwaanvraag 1932/1930 voor 'het deeltelijk afbreken van een binnenmuur voor vergroting van de bestaande vergaderzaal (Stadsarchief Brugge)

WOII en de naoorlogse heropbouw en verbouwingen na de oorlog

Tijdens WOII eiste het Duitse leger weer een deel van het klooster op. Door het opblazen van twee bruggen door het terugtrekkende Duitse leger op 8 september 1944 liepen de gebouwen opnieuw schade op. Veel muren waren gescheurd en plafonds ingevallen.¹³ Volgens het schaderapport van architect Germain Beke waren ook veel vensters en deuren losgerukt en de beglazing gebroken.¹⁴

Het bestek en de plannen (afb. 19-26) van architect Emiel Allewaert (Izegem) voor de heropbouw en de herinrichting van het klooster bleven bewaard.¹⁵ De werken werden uitgevoerd door aannemer Albert Verscheure.¹⁶

Aan de zijde van de Klokstraat werd de aansluiting tussen de tuinvleugel met de straatvleugels verbouwd om de verticale en horizontale circulatie te verbeteren. De gang werd rechtgetrokken – in het verlengde van de pandgangen – en een nieuwe granitotrap naar de bovenverdieping werd toegevoegd. De keuken werd gerenoveerd, onder meer met de plaatsing van de huidige Vlaamse schouw in blauwe klompjes en met imitatie Franse steen ter hoogte van de schouwboezem. De keukensmuren werden bekleed met 'gleissteen'. In de wasplaats werden stortbaden geplaatst en de aansluitende sanitaire ruimten werden verruimd en heringericht.

De bovenverdieping van de tuinvleugel kreeg een volledig nieuwe indeling met grotere kamers aan één zijde van de gang, die zich voortaan aan koer- en pandgangzijde bevond. De oude binnenindeling met kleine cellen aan weerszijden van een centrale gang werd afgebroken. De vroegere celvensters aan de gang werden vergroot en in de straatgevel aan de Klokstraat werd een driedelig venster ter verlichting van het nieuwe bordes met granito-trap toegevoegd.

De aansluiting tussen de verschillende vleugels aan de zijde van de Klokstraat werd ook verhoogd zodat de gang van de tweede verdieping voortaan de toegang verleende tot het Sint-Franciscushuis, waarvan één vleugel met 14 cellen en een redactiebureau in gebruik van het slotklooster kwam.

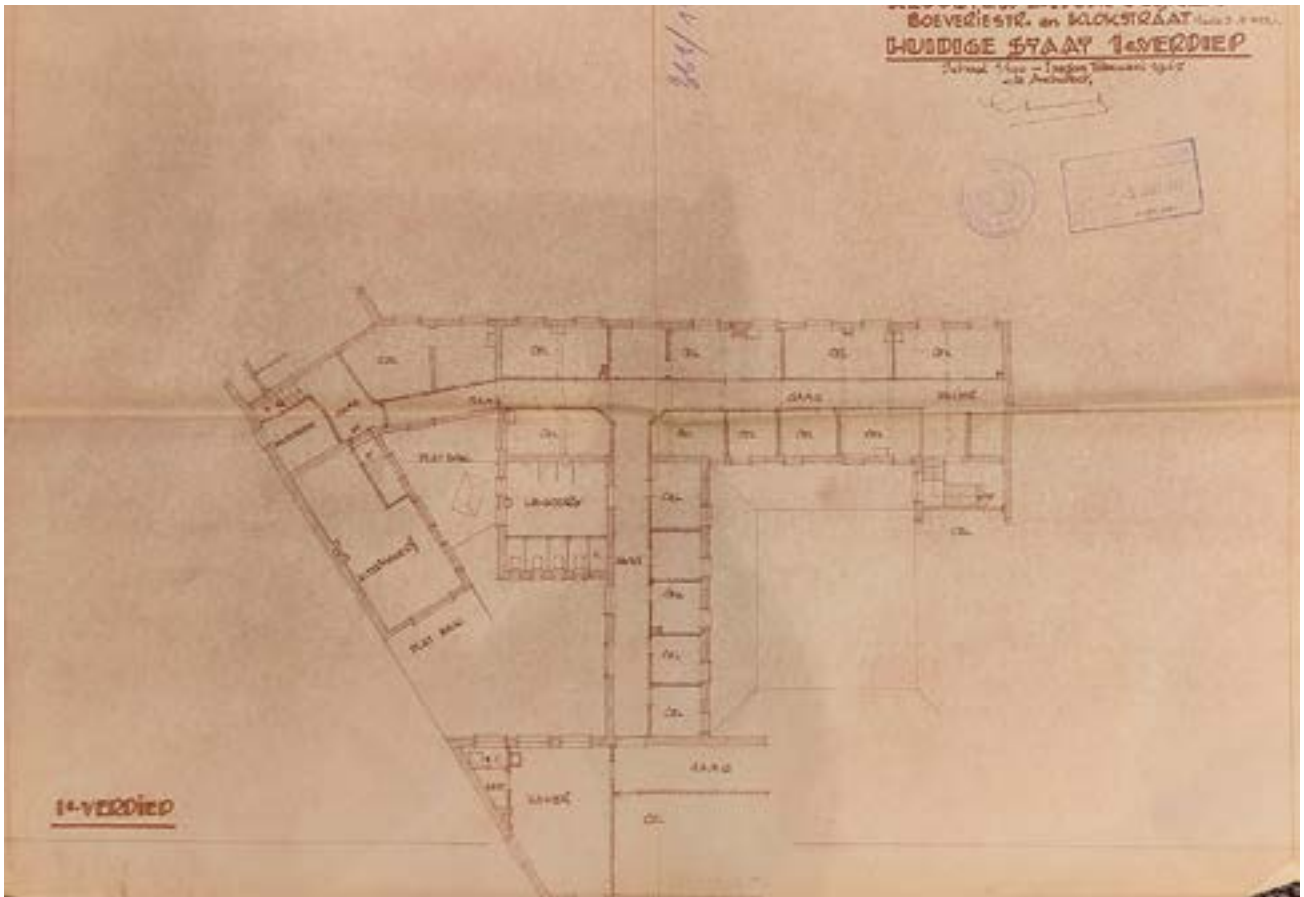
In de dwarsvleugel werd een schouwmantel in de recreatiezaal van de broeders vernieuwd en de cellen van de broeders op de bovenverdieping werden vergroot door toevoeging aan zuidzijde van een passerelle op betonnen pijlers zodat de oude gangmuren konden worden afgebroken.

13 KADOC, Archieven Kapucijnen (OFM Cap) - Vlaamse provincie S. Francisci ad SS. Stigmatum, 2452 Archiefboek (1934-1949), p. 35.

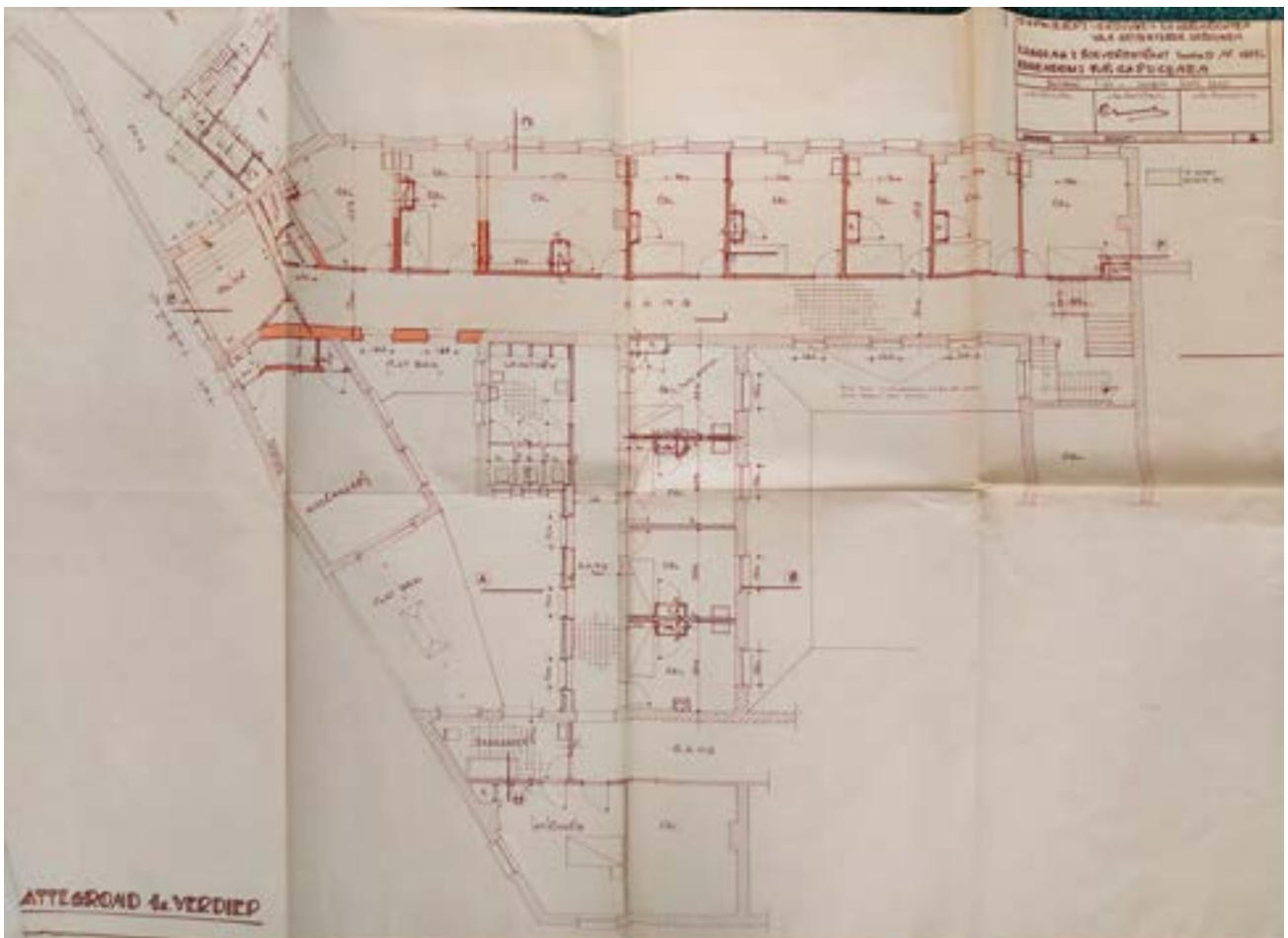
14 KADOC, Archieven Kapucijnen, 2341, vaststelling 1945 architect Germain Beke.

15 KADOC, Archieven Kapucijnen, 2452 Archiefboek (1934-1949), p. 35-36; Bestek van architect Emiel Allewaert cf. KADOC, Archieven Kapucijnen, 2341 Stukken betreffende de geleden oorlogsschade ten gevolge van de beidewereldoorlogen, en de herstelbetalingen hiertoe (20. c.)

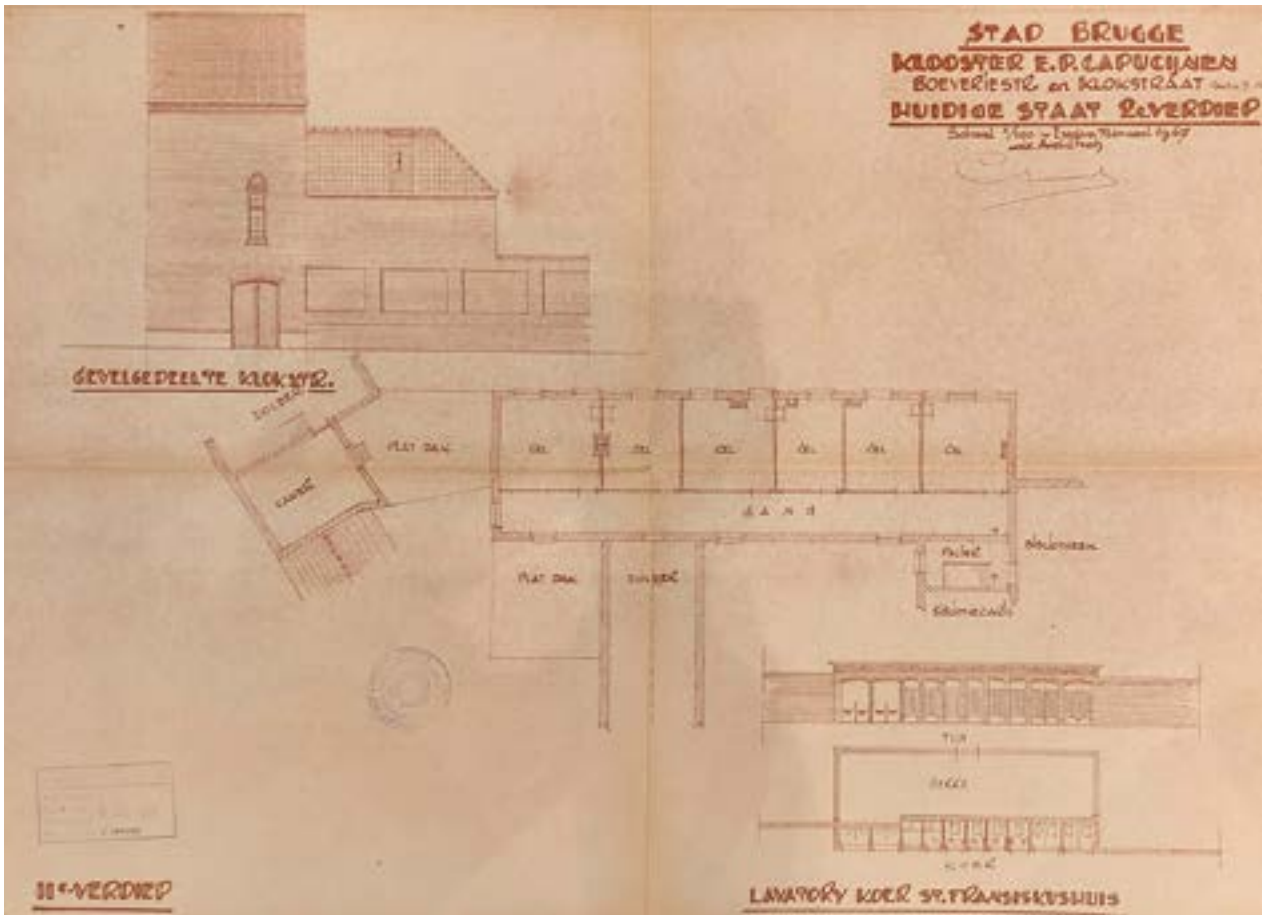
16 KADOC, Archieven Kapucijnen, 2452 Archiefboek (1934-1949), p. 35.



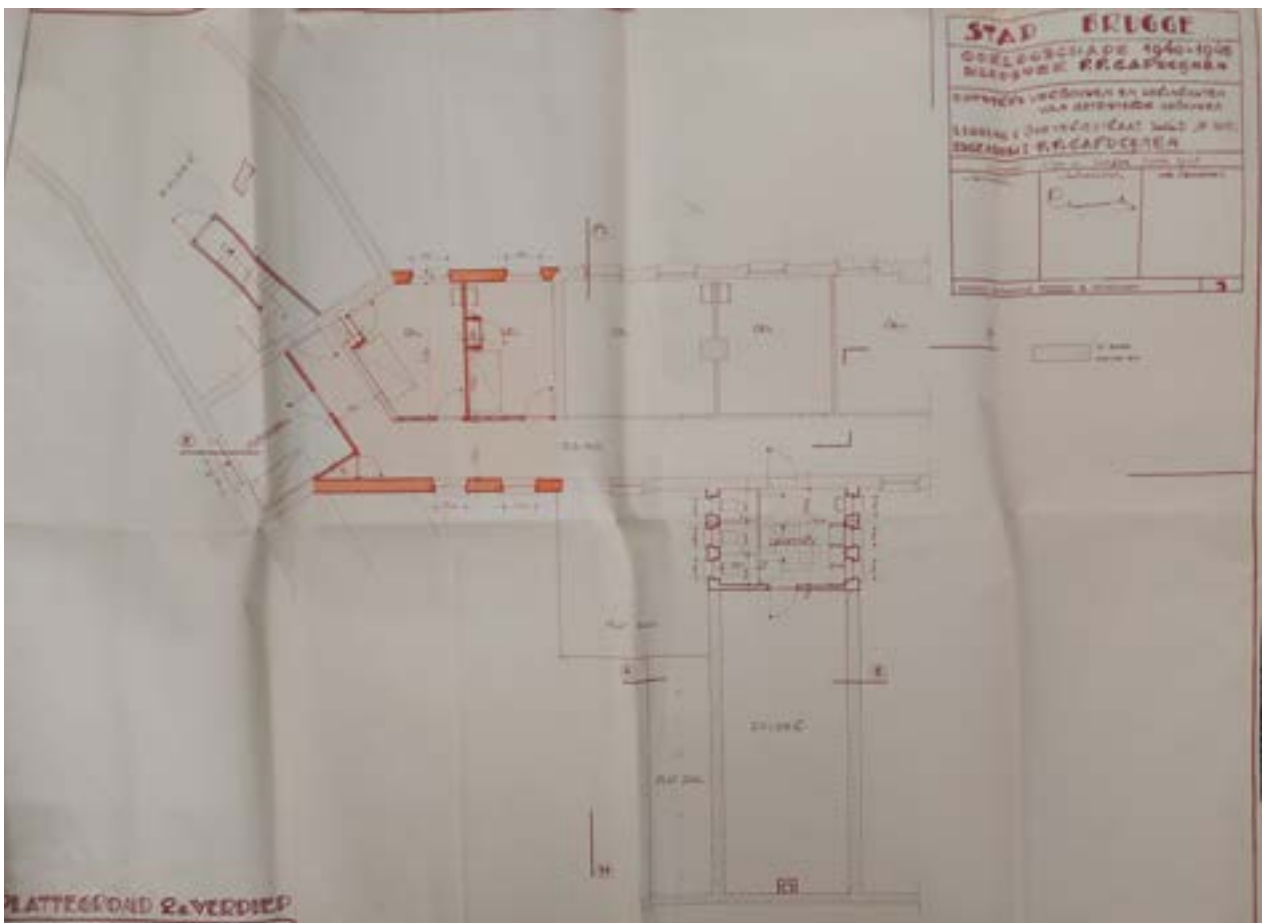
21. Plan bestaande toestand 1ste verdiep voor herstel oorlogsschade, architect Emiel Allewaerts, feb. 1947 (Stadsarchief Brugge, bouwaanvraag 1947/361)



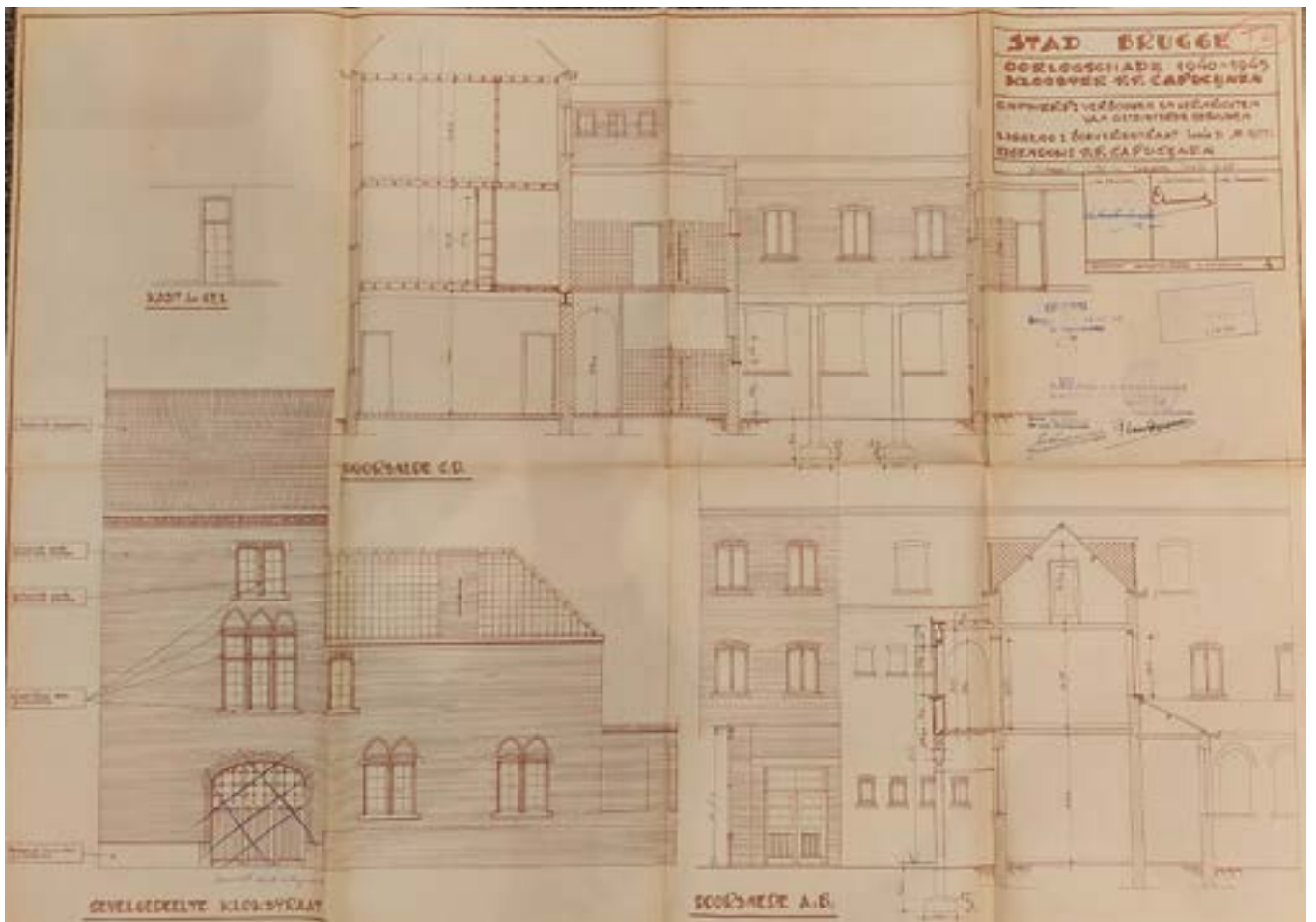
22. Plan ontwerp 1ste verdiep voor herstel oorlogsschade, architect Emiel Allewaerts, feb. 1947 (Stadsarchief Brugge, bouwaanvraag 1947/361)



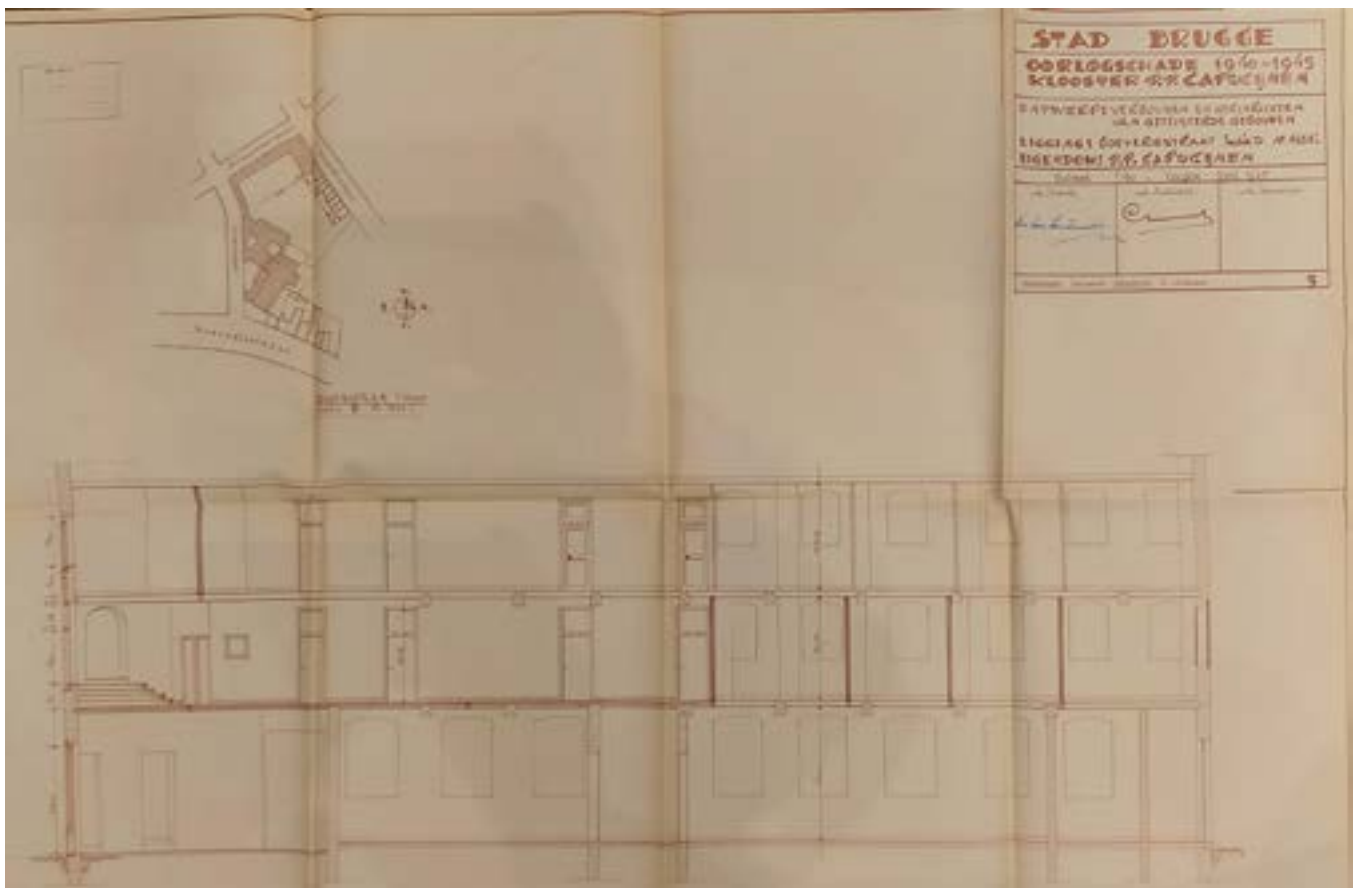
23. Plan bestaande toestand 2de verdiep voor herstel oorlogsschade, architect Emiel Allewaerts, feb. 1947 (Stadsarchief Brugge, bouw-aanvraag 1947/361)



24. Plan ontwerp 2de verdiep voor herstel oorlogsschade, architect Emiel Allewaerts, feb. 1947 (Stadsarchief Brugge, bouw-aanvraag 1947/361)



25. Plan ontwerp gevel Kloosterstraat en doorsnedes voor herstel oorlogsschade, architect Emiel Allewaerts, feb. 1947 (Stadsarchief Brugge, bouw-aanvraag 1947/361)



26. Plan ontwerp langsdoorsnede tuin vleugel voor herstel oorlogsschade, architect Emiel Allewaerts, feb. 1947 (Stadsarchief Brugge, bouw-aanvraag 1947/361)

Het klooster vanaf 1950

In de jaren 1950 werden nieuwe glasramen van de hand van de glazeniers L. Hubert en E. Pintelon in de kerkvensters geplaatst.¹⁷ Naast het Maria-altaar in het linker venster van de dwarsbeuk, plaatste in 1954 de Brugse glazenier Daniël Crüll een nieuw glasraam met de voorstelling van Madonna.¹⁸

Na het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) werd de kerkinrichting aangepast. Onder meer de beelden van de Brugse beeldhouwer Hendrik Pickery, die in twee nissen stonden opgesteld, werden naar het altaar verplaatst en de communiebank werd gedemonteerd. Een deel vormde vanaf dan de voorkant van het altaar; andere delen verhuisden naar de zijkanten van het koor.¹⁹

Naar de plannen van architect Jos Strubbe werd in 1969 een deel van de bijgebouwen aan de Klokstraat afgebroken voor de toevoeging van de garage. De zuidelijke binnenkoer aan de passerelle werd daarvoor overdekt. In 1977 werd de hydraulische lift geplaatst, die later – rond 1996- nog zou worden aangepast. Uit 1984 dateert een bouwaanvraag voor de plaatsing van een dubbele beglazing ter bescherming van de glasramen van de kerk (niet uitgevoerd?) (afb.36).

In 1998 verkochten de Brugse Kapucijnen een deel van de leegstaande gebouwen aan het Bisdom, dat de panden overmaakte aan Brugse onderwijsinstellingen (Groene Poorte, VTI) om er studenten in te huisvesten. Het huis naast de kerk kwam in gebruik door het jeugdkoor Fioretti, dat ook concerten geeft in de kerk.²⁰

In het overblijvende deel van het klooster werden moderniseringswerken uitgevoerd, onder meer in de periode 1995-2000 werden enkele kamers gerenoveerd met vernieuwing van vloeren en deuren, afbraak van een paar schouwmantels en schilderwerken. In 1997 werd een schouwkanaal 'in oud metselwerk' tegen de tuingevel van de westelijke kloostervleugel gebouwd.

Bij de herinrichting van de inkom in 1998-2000 werd een klein sas in de gang gemaakt en de aanpalende portiersloge werd als inkomhal heringericht met o.a. de vernieuwing van de tegelvloer.

Op 9 juni 2004 werd het 19de-eeuws kapucijnenklooster als monument beschermd omwille van het algemeen belang gevormd door de artistieke, architectuurhistorische en sociaal-culturele waarde.²¹

In december 2021 kocht de stad Brugge het voormalige Kapucijnenklooster. De gebouwen werden in Erfpacht gegeven aan Toerisme Vlaanderen. Een deel van de lokalen ten noorden van de kerk is in eigendom gebleven van de Congregatie. De toegang tot die lokalen blijft mogelijk via een buitendeur aan de tuin en via de onderdoort t.h.v. de Hauwerstraat. Intern werd een nieuwe binnenmuur toegevoegd in de ruimte waar het orgel staat en een opening werd dichtgemetseld in de technische ruimte van de kerk.

17 ONROEREND ERFGOED BRUGGE, Beschermingsdossier nr. DW002321, openbaar onderzoek 2004.

18 KADOC, Archieven Kapucijnen (OFM Cap) - Vlaamse provincie S. Francisci ad SS. Stigmatum, 2362, 'Een Wandeling door de Kronijken. Met de blik gericht op: De Kapucijnen in Brugge', historiek door P. Gaston Raeman (1977)

19 KADOC, Archieven Kapucijnen, 2360, document 10 april 1979.

20 BISDOMARCHIEF, C364, krantenartikel Het Nieuwsblad 28-11-1998.

21 <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/11566>



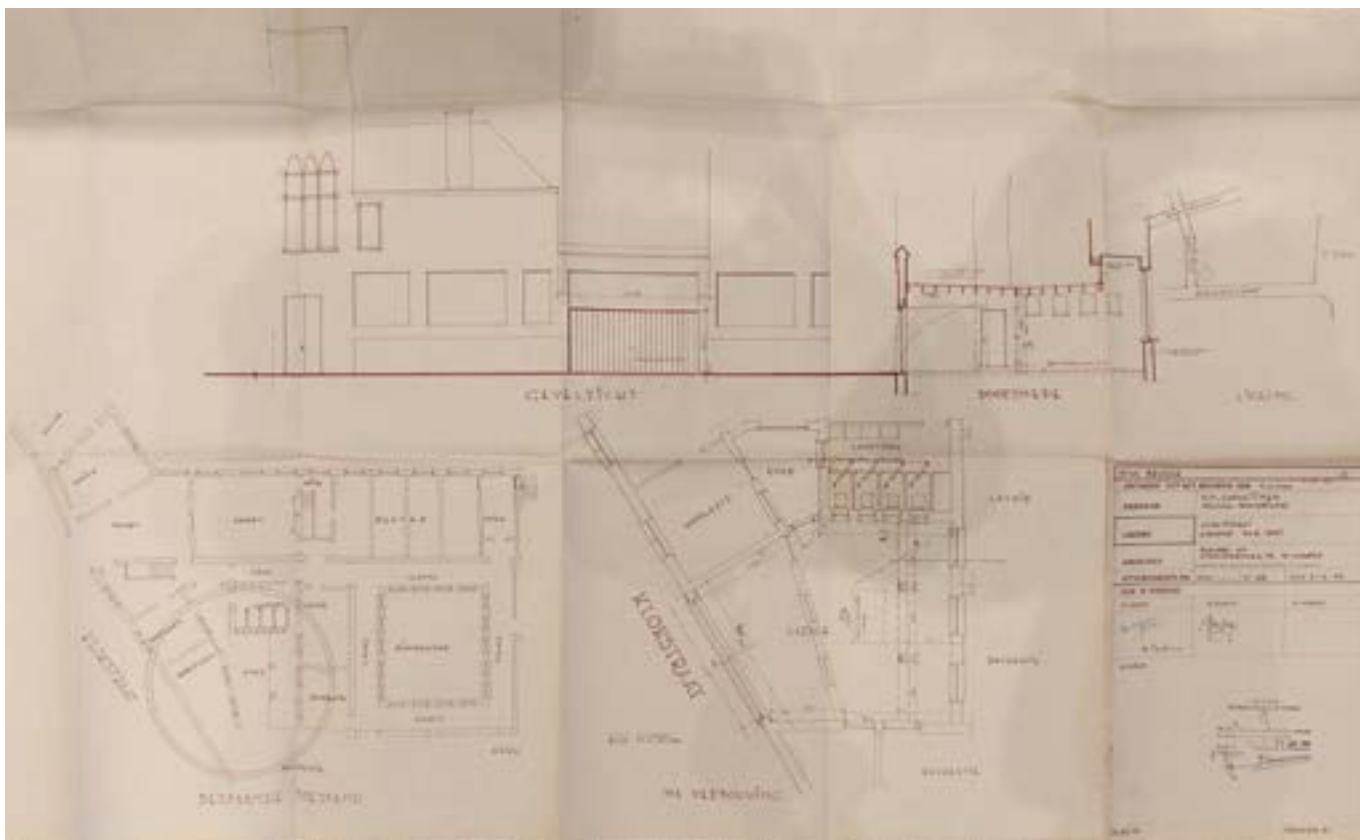
27. Algemeen zicht naar het koor, 1952 (KIK, B132676)



28. Inhoudiging van de Lourdesgrot aan de kant van de Hauwerstraat in 1948 (KADOC, Archief Kapucijnen, 2452 Archiefboek)



29. Oude foto van de beeldnis op de voorkoer met vroegere voorstelling (veranderd in 1971) (in: Fernand BONNEURE, De kapucijnen vierhonderd jaar in Brugge, 1592-1992, Brugge, 1992, p. 37)



30. Plan ontwerp tot het bouwen van een garage aan de Klokstraat, architect Jos Strubbe, 5-1-1969 (Stadsarchief Brugge, bouwaanvraag 1969/14)



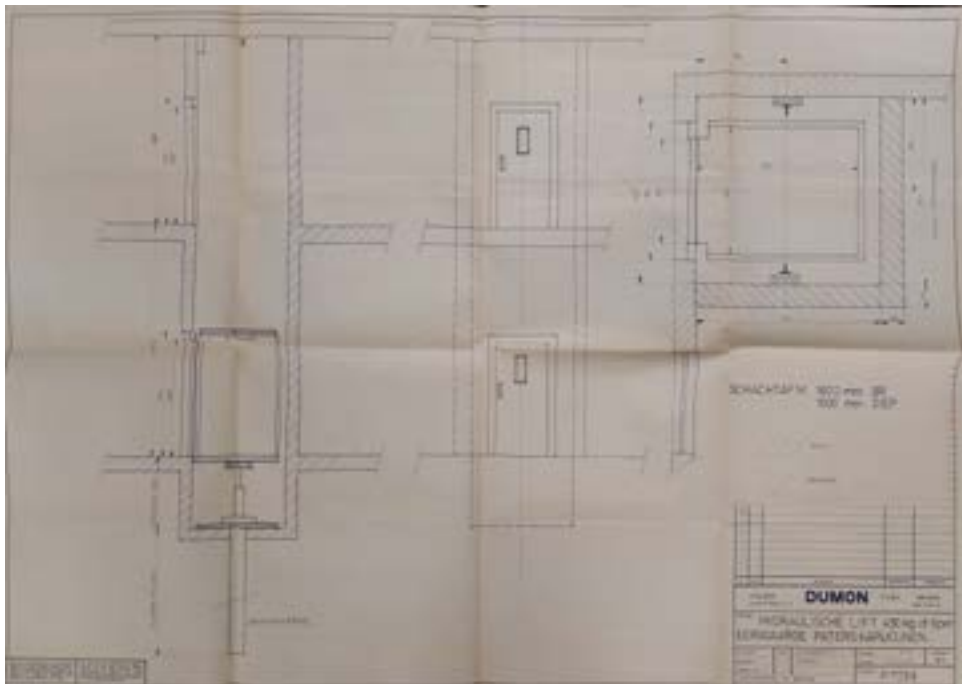
31. Foto bij de bouwaanvraag voor het bouwen van een garage aan de Klokstraat, architect Jos Strubbe, 5-1-1969 (Stadsarchief Brugge, bouwaanvraag 1969/14)



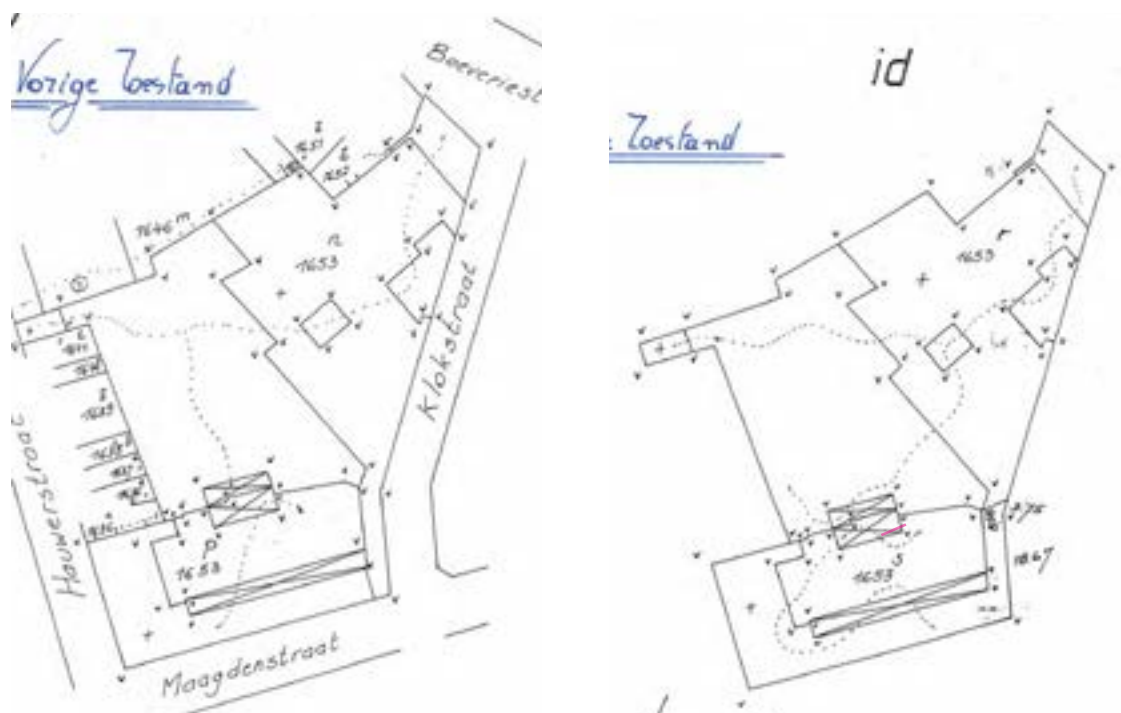
32. Kadastrale mutatieschets 1968 (voor en na wijziging en met aanduiding op de nieuwe toestand van de gewijzigde/toegevoegde delen) (FOD Financiën | Patrimoniumdocumentatie, Brugge 4e afd, sectie D, 1968, nr. 35)



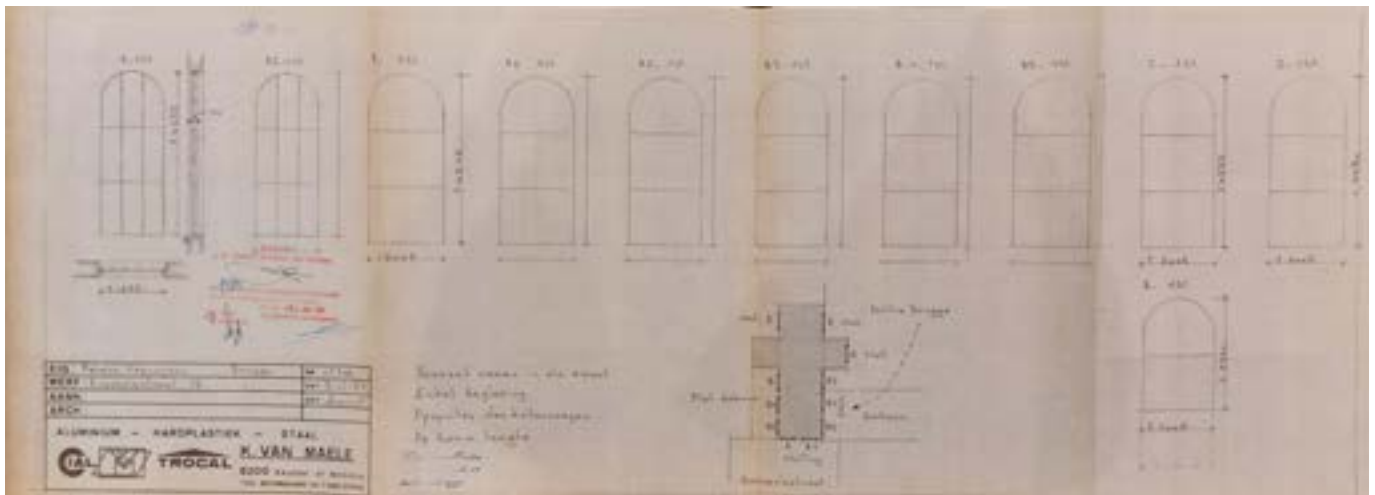
33. Kadastrale mutatieschets 1969 (voor en na wijziging en met aanduiding op de nieuwe toestand van de gewijzigde/toegevoegde delen) (FOD Financiën | Patrimoniumdocumentatie, Brugge 4e afd, sectie D, 1968, nr. 35)



34. Plan voor hydraulische lift, 1977 (KADOC, Archieven Kapucijnen (OFM Cap) - Vlaamse provincie S. Francisci ad SS. Stigmatum, 2341)



35. Kadastrale mutatieschets 1995 (voor en na wijziging en met aanduiding op de nieuwe toestand van de gewijzigde/ toegevoegde delen) (FOD Financiën | Patrimoniumdocumentatie, Brugge 4e afd, sectie D, 1995, nr. 40)



36. Plan voor hydraulische lift, 1977 (KADOC, Archieven Kapucijnen (OFM Cap) - Vlaamse provincie S. Francisci ad SS. Stigmatum, 2341)

BIBLIOGRAFIE

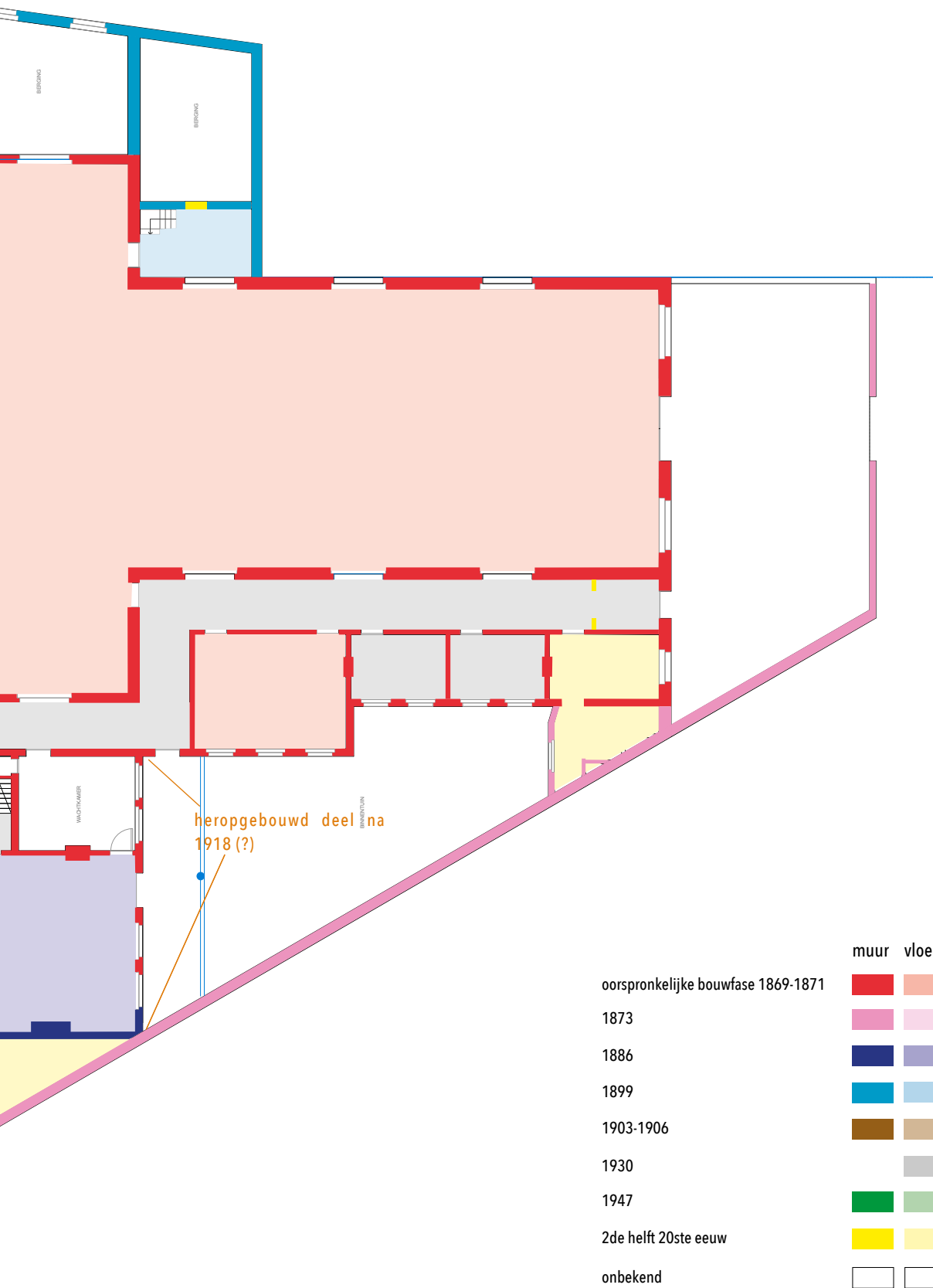
BEERNAERT, B., Klooster van de kapucijnen, in: Stad Brugge. Open Monumentendag Vlaanderen. Monument en tijd, Brugge, 2000.

BEERNAERT, B., Boeveriestraat 18. De kerk van de Kapucijnen, in: Stad Brugge. Open Monumentendag Vlaanderen. Muziek, Woord, Beeld, Brugge, 2016.

BONNEURE, F., De kapucijnen vierhonderd jaar in Brugge, 1592-1992, Brugge, 1992.

DE WAEGEMAEKER, De Kapucijnen te Brugge sinds 1592 - Boeveriestraat 1871-1971, s.l., 1971.

AANDUIDING VAN DE BOUWFASEN



HYPOTHETISCHE AANDUIDING VAN DE BOUWFASEN 1e VERDIEPING

muur vloer

oorspronkelijke bouwphase 1869-1871



1873



1886



1899



1903-1906



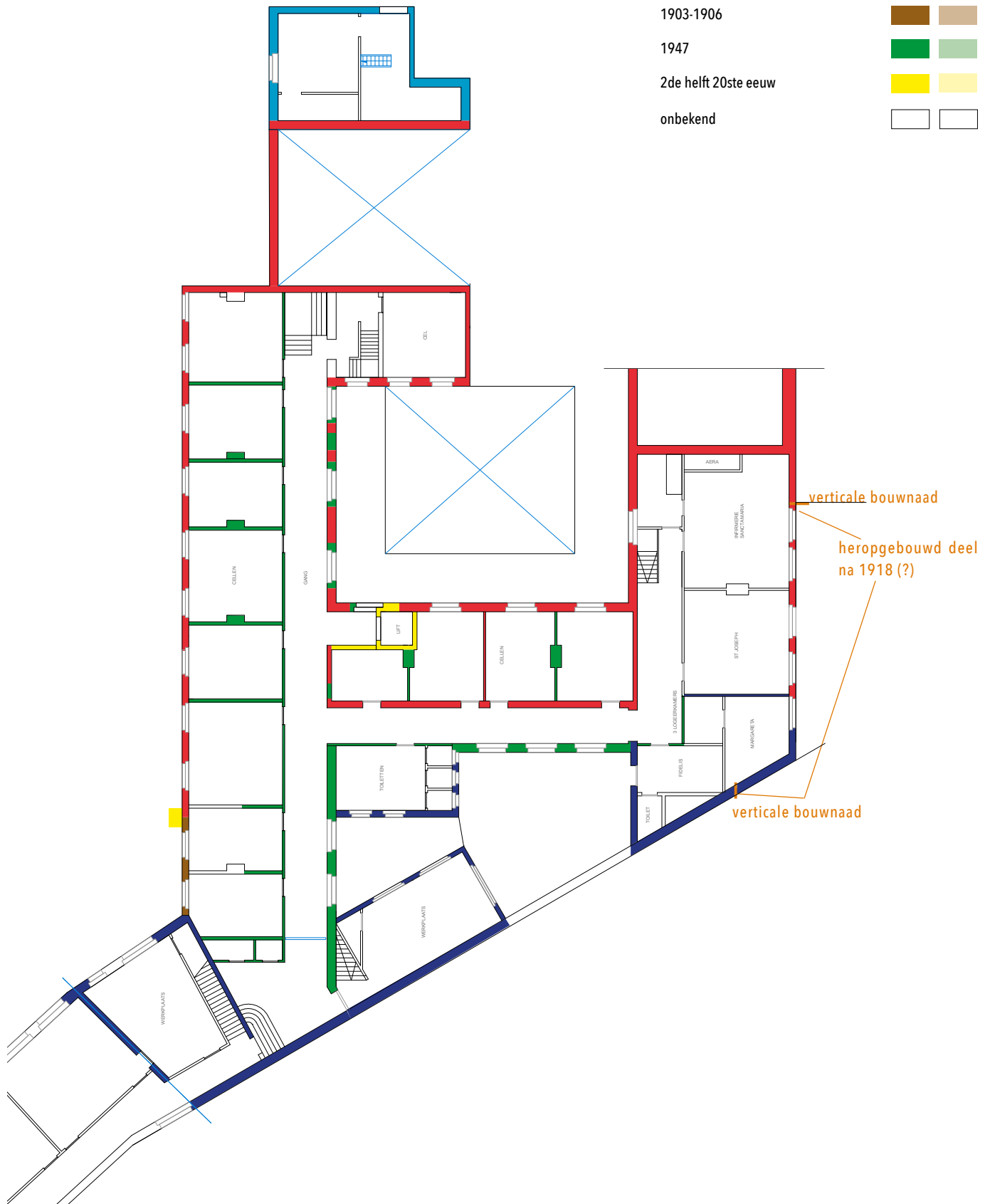
1947



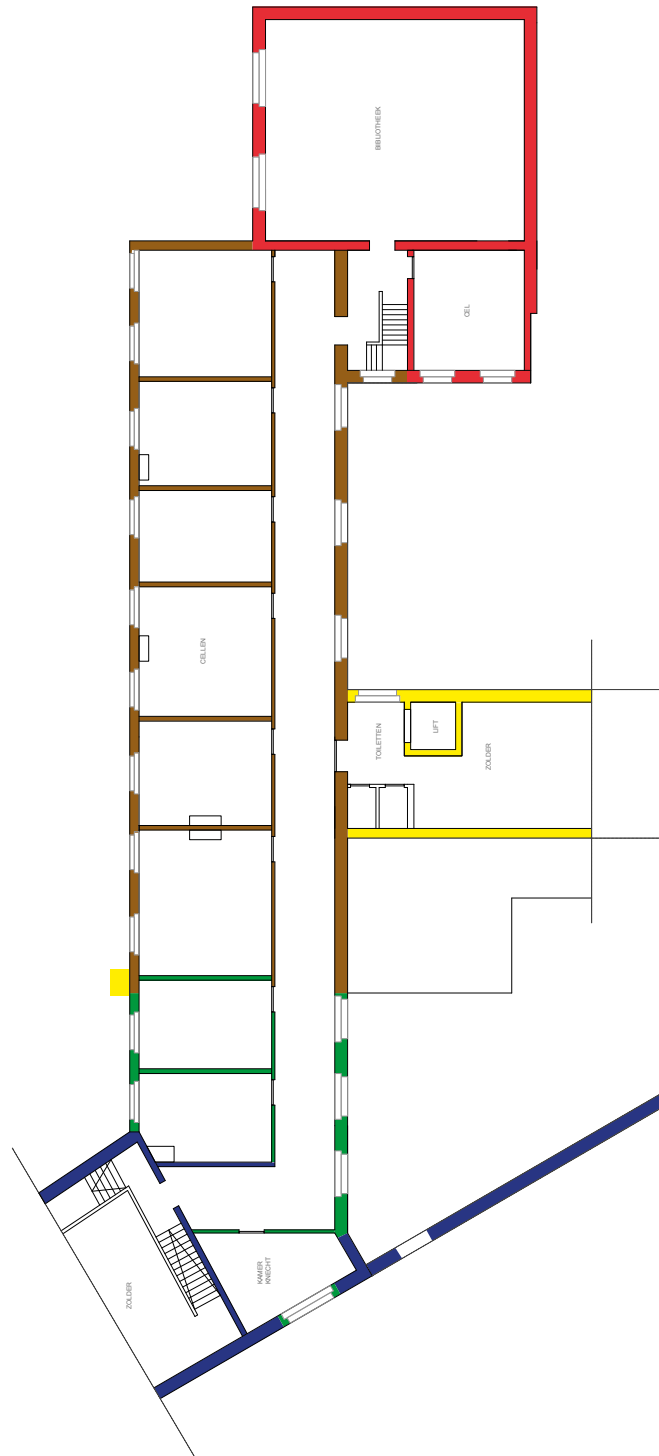
2de helft 20ste eeuw



onbekend



HYPOTHETISCHE AANDUIDING VAN DE BOUWFASEN 2e VERDIEPING



ARCHIEVEN

BISDOMARCHIEF BRUGGE

C 364 Kapucijnen Brugge (1 bundel)

Acta J.J. Faict - 1869-1872

KATHOLIEK DOCUMENTATIECENTRUM (KADOC)

BE/942855/SCP818471 - Archieven Kapucijnen (OFM Cap) - Vlaamse provincie S. Francisci ad SS. Stigmatum

2.5.9. Brugge, klooster Onze-Lieve-Vrouw ter Engelen

2336 Dossier Oorlogsschade Sint-Franciscushuis (1949-1959)

2338 Chronologisch geordende stukken betreffende het klooster OLV ter Engelen, Boeveriestraat (1868-1889)

2339 Inventaris van het kunstpatrimonium, en brieven van P. Archivaris (1971-1993)

2340 Stukken betreffende '400 jaar Kapucijnen te Brugge' (1992)

2341 Stukken betreffende de geleden oorlogsschade ten gevolge van de beide wereldoorlogen, en de herbestelbetalingen hiertoe (20. c.)

2342 Dossier Garage (1969)

2344 Verslagboek van de vergaderingen van de Broeders en de Zusters van de Derde Orde van de H.-Franciscus (1884-1924)

2352 Notitieboekje van P. Ildefonsus betreffende de Derde Orde (1878-)

2360 Brieven, nota's en documentatie (1909-2000)

2362 'Een Wandeling door de Kronijken. Met de blik gericht op: De Kapucijnen in Brugge' historiek door P. Gaston Raeman (1977 (c))

2363 Stukken betreffende de viering van het honderdjarige bestaan van het klooster (1971)

2364 Stukken betreffende de Kapel van de Eenheid ('Oecumenische Kapel') (1973)

2365 Knipsels, brieven, o.a. over de plannen tot verkoop van het klooster (1971-1992)

2366 Chronologisch geordende stukken betreffende het klooster OLV ter Engelen, Boeveriestraat (1890-1959)

2372 Notities van P. Stan Teuns betreffende de historiek van het Sint-Franciscushuis (1971 (c)-1972 (c))

2446 Archiefboek (1869-1879)

2447 Archiefboek (1879-1934)

2452 Archiefboek (1934-1949)

1769 Boekhoudregisters betreffende de financiën Brugge-Boeveriestraat, 1900-1916 (Bestanddeel)

1929 Stukken betreffende aanpassings- en onderhoudswerken aan de eigendommen Boeveriestraat 16-18, 1995-2000 (Bestanddeel)

1767 Stukken betreffende het beheer van de eigendommen in Brugge Boeveriestraat, o.a. bouwvergunning (1984), verbouwingswerken (1929-1977), huizen Houwerstraat, oorlogsschade WO I en II, rekeningen Sint-Jozefkliniek en Sint-Janshospitaal, belastingen en verzekeringen

1724 Stukken betreffende de herstelbetalingen voor geleden oorlogsschade aan het klooster van Brugge Boeveriestraat - 1945-1959

Beeldarchief:

608 Fotoalbums 'Onze Geschiedenis in Beeld' in 5 delen (1865 (c)-1950 (c))

1091 Foto's van gebouwen van de Kapucijnen in de Boeveriestraat en omgeving (1971/07/09)

1076 Foto's van het klooster in de Eerste Wereldoorlog als hospitaal van het Belgische leger (1914 (c)-1918 (c))

1067 Foto's van buitenzichten van het klooster (1950 (c))

1075 Foto van de ingang van de Sint-Antoniuserk (beeld van de H. Antonius en Calvarieberg) (1950 (c)-2000 (c))

1081 Groepsfoto's van de communiteit (leraars?) (1880 (c)-1950 (c))

abs.lias.be 4

vrijdag 22 april 2022

1082 Groepsfoto van de communiteit voor het kapittel van 1919 (1919)

1083 Groepsfoto van de communiteit (1925)

1084 Groepsfoto's van de communiteit (2008/08/10)

1087 Foto van het exterieur van de kerk (straatkant) (2000)

664 Groepsfoto van het klooster uit de Boeveriestraat ter gelegenheid van het zilveren jubileum van P. Leontius van Beernem ... (1918)

1404 Foto's van het interieur en exterieur van het klooster en de kerk (s. d. (sine d

Plannencollectie

27 Ontwerptekeningen van architect Leclef voor de bouw van een klooster en kloosterkerk in de Sint-Clarastraat (1867)

31 'Ville de Bruges - Service Technique - Profils en travers du Rempart de Bassin à l'entrée de Couvent des R.P. Capucins' (s. d. (sine dato))

32 'Pères Capucins Bruges'. Niet-geïdentificeerde ontwerptekeningen voor verbouwingen aan klooster en kerk (s. d. (sine dato))

1415 'Plan der Goederen van het Klooster der Capucinessen gelegen in de Stad Brugge'.

Plattegrond met eigendommen tusschen d... (s. d. (sine dato))

1416 Plattegrond hoek Bouveriestraat, Vrijdagsmarkt en Hauwerstraat in Brugge (s. d. (sine dato))

1417 Niet-geïdentificeerde ontwerptekening voor een aanbouw, wellicht voor het klooster in de Bouveriestraat in Brugge. Geve... (s. d. (sine dato))

1418 Niet-geïdentificeerde uitvoeringstekening ('Teekening op halve uitvoeringsgrootte') voor een soort driehoekig dakje (s. d. (sine dato))

1419 Niet-geïdentificeerde ontwerptekening voor 'koorzitsels, winkeltjes en een bidbank' (s. d. (sine dato))

Niet-geïdentificeerde plannen

82 Niet-geïdentificeerde grondplannen (s. d. (sine dato))

83 Niet-geïdentificeerde gevelaanzichten (s. d. (sine dato))

84 Plannen voor een niet-geïdentificeerd complex (s. d. (sine dato))

BE/942855/941 Archief atelier Dobbelaere - Delodder - Crickx BE/942855/941/82 - Brugge, Kapucijnen, ontwerp glasraam - 1 tekening op schaal

STADSARCHIEF BRUGGE

Bouwdossiers

1873-99 Klokstraat - Boeveriestraat
1878-43 vroegere Bisschopstraat
1879-112 Maagdenstraat
1886/51 Maagdenstraat
1886-72 Klokstraat
1891-80 Klokstraat en Boeveriestraat
1898-132 Maagdenstraat - Klokstraat
1906-245 Boeveriestraat
1918-33 vernielde vleugel Klokstraat
1927-205 Boeveriestraat bouwen van een boei
1928-275 wegbreken scheidsmuur schoolgebouw Kapucijnen
1929-1076 Hauwerstraat
1932-930 afbreken binnenmuur vergaderzaal Kapucijnen
1947-361 Boeveriestraat - Klokstraat Herstel Oorlogsschade
1969-14 Klokstraat plaatsen poort
1984-19 Plaatsen PVC-voorzetramen Boeveriestraat 18
1998-165 Boeveriestraat 16

MINISTERIE VAN FINANCIEN - DIENST KADASTRALE GEGEVENS

Kadastrale mutatieschetsen Boeveriestraat 18 - 4de afdeling, Sectie D, perceelnummer 1653T

KONINKLIJK INSTITUUT VOOR HET KUNSTPATRIMONIUM (KIK) - Fototheek

BEELDBANK BRUGGE

ONROEREND ERFGOED WEST-VLAANDEREN

DW002321 - Beschermingsdossier zeven panden met sociaal-religieuze functie te Brugge
Foto's 25-03-2002

PROVINCIEARCHIEF WEST-VLAANDEREN (/)

DIENST MONUMENTENZORG BRUGGE (/)

BIJLAGE

BIJLAGE : GEDETAILEERDE TIJDLIJN

1869: bouw van het huidige klooster aan de Boeveriestraat dank zij de steun van de rector van het Sint-Juliaanshospitaal, kanunnik Maes. Hij schenkt het terrein "Galgenhof" en het hoogaltaar, de communiebank en de preekstoel vermoedelijk afkomstig van het oude kapucijnenklooster op de Vrijdagmarkt of 't Zand.

1871: voltooiing van de kerk ter ere van Sint-Antonius van Padua en het klooster genoemd naar Onze-Lieve-Vrouw ter Engelen aan de Boeveriestraat naar ontwerp van architect Ildefons Van Damme (1822-1880).¹

1885: oprichting van het Serafijns college in de (bestaande) gebouwen aan de Maagden- en Klokstraat.

1897-1899: herbouwen van het college en optrekken van de gebouwen aan de Maagdenstraat.

1912: werken verwarmingsstelsel (firma Harten en Povel Brussel) + elektrische verlichting ter vervanging van het gaslicht²

1913: schilderen en witten van klooster en koor (exterieur en interieur), gedeeltelijk vernieuwen van de schaliën (niet op de toren). Plaatsen van lavabo's in de cellen en maken van een badkamer.³

WOI: opvang vluchtelingen⁴ + bezetting door de Duitse troepen van het Serafijns college + vanaf 1917 in het klooster

1916 – 29 juli - verslag van oorlogsschade ten gevolge van opeising door de Duitse overheid van nov.

1914 tot juli 1916 (vooral gebouwen zijde Hauwerstraat – herstel van pleisterwerken, vloeren, meubels etc.)⁵

1918 – 17 okt. Bom op het klooster – drie logeerkamers en de spreekkamers S. Franciscus en S. Clara waren volledig vernield. De buitenmuur aan de Klokstraat was op een lengte van 10 à 12 meters omver geworpen.⁶

1918 – 20 dec. – verslag van oorlogsschade architect Alphonse Depauw⁷ (gedetailleerde posten moeilijk te lokaliseren, o.a.

Schade door bom

- volledige heropbouw (?) van een gebouw(?) met vernieuwing van trappen, vloeren, deuren en vensters 1ste en 2de verdieping, pleisterwerken met marmerschilderingen, dak en kroonlijst;
- heropbouw toiletgebouw,
- zuidvleugel tuindeur,
- kerkvensters en leien kerkdak
- plat dak langs kerkgebouw
- noordkoer bijgebouwen oa zwaar beschadigd pannendak kolenkot

Schade door Duitse bezetting tussen 1914-1918, aan kloostergebouwen, o.a. opnieuw bepleisteren met marmerschilderingen (o.a. in gangen, kloosterpanden), herstel schrijnwerken en plafonds, vernieuwing sanitair, plaatsen van schouwen in blauwe hardsteen, elektriciteit en chauffagewerken

1919 heropbouw vernielde slaapkamers en spreekkamer.⁸

1921: aanvraag aansluiting met de waterleiding van de stad op de moerbuis van de Hauwerstraat⁹

1922: boren van een artesische put van 27 meter¹⁰

Schildering van het kerkinterieur door de Gentse kerkschilder Theo Goethals 'naar een plan in overeenkomst met de heropkomststijl der Kerk, goedgekeurd door de Provinciale bouwmeester Vierin + nog andere werken in het kerkinterieur o.a. schilderen beelden

1 KADOC, ARCHIEF KAPUCIJNEN, 2447 Archiefboek (1869-1879)

2 KADOC, ARCHIEF KAPUCIJNEN, 2447 Archiefboek (1879-1934)

3 Ibidem, p. 123

4 Ibidem, p. 126

5 KADOC, ARCHIEF KAPUCIJNEN, 2341 Stukken betreffende de geleden oorlogsschade ten gevolge van de beide wereldoorlogen, en de herstelbetalingen hiertoe (20. c.)

6 KADOC, ARCHIEF KAPUCIJNEN, 2447 Archiefboek (1879-1934), p. 137

7 KADOC, ARCHIEF KAPUCIJNEN, 2341 Stukken betreffende de geleden oorlogsschade ten gevolge van de beide wereldoorlogen, en de herstelbetalingen hiertoe (20. c.)

8 KADOC, ARCHIEF KAPUCIJNEN, 2447 Archiefboek (1879-1934), p. 137

9 Ibidem, p. 160

10 Ibidem

Vernieuwing van het kerkdak + gedeeltelijk vernieuwen van de tegels van de kerkvloer en vernieuwen riolering onder de kerk (vergaarbak)¹¹

1925: aansluiting op de stadswaterleiding en elektrische leiding stad¹²

1929: verbetering der schoolgebouwen; herbouwen bovenslaapzaal¹³ Architect Emile Goethals – aannemer M. Van Eeghem.¹⁴

1930: nieuwe vloeren in de spreekkamers, kloosterpand en studiezaal van de school¹⁵

1932: jun: nieuw afdak in de hof van de spreekkamers + herschilderen klooster¹⁶

1932: overbrengen van het college naar Aalst. In de vrijgekomen lokalen wordt het retraitshuis Sint-Franciscus ingericht.

Herinrichtingen school en klooster: De studiezaal van de school werd veranderd in toneelzaal; de ziekenkamer van de school werd bij het klooster ingelijfd. Een deel van die zaal werd afgescheiden en heringericht tot kapel met het altaar voortkomende van het kapelletje boven de trap van de logeerkamers. Een afsluiting werd in de gang geplaatst en het klooster tot daar uitgebreid.

In het klooster werd de grote spreekkamer die diende tot zaal der derde orde, in gebruik genomen als recreatiezaal van de paters. De zaal tot dan toe de recreatiezaal was, werd heringericht tot bibliotheek.

In het Sint-Franciscushuis werd de tweede verdieping omgevormd tot leeszaal.¹⁷ 49 alken van de slaapzaal 1e verdiep werden veranderd in 29 grote alken, dienende voor de leden der gesloten retraits

1934: - herschilderen orgelkoor door M. Persoons¹⁸

- Riolswerken: opzoeken van fouten aan pompdarmen en riolen + herstellingen

- Vervanging van "Middeleeuwse kasseien" door een "planchier van cementtegels van aan de keuken tot aan de kerk (ext?)

- Afwassen en herstellen van de kerkschildering door M. Bicler

- Kuisen en herstellen van het 'paneelvenster' in het koor (tussen koor en kerk) alsook van het schilderij boven het hoogaltaar door Mr. Leegenhoek

- Herschilderen van de plafonds in de kloostergangen van P. Jardaen en van P. Heribert en van de logeerkamers

- Leggen van een balatum op een slaapkamer (St. Maria)

- Vervangen van twee arduinen waterbakken door twee lavabo's en twee voetbaden (kloostergang in de buurt van de keuken)

1935: vervanging van de verwarmingsketels uit 1912 (nieuwe van firma L Roelants)

1944 – 8 september - Schade door opblazen van de bruggen door het Duitse leger¹⁹ - Gedetailleerd verslag van oorlogsschade door architect Germain Beke 1945²⁰

WOII: gedeeltelijk logement voor 50-60-tal Duitse soldaten (washuis 'met ingemetseld fornuis', schrijnwerkerij in de hof, kleermakerij (als ontspanningslokaal)²¹

11 Ibidem, p. 172

12 Ibidem, p. 175

13 Ibidem, p. 184

14 KADOC, ARCHIEF KAPUCIJNEN, 1724, op.cit., Brief Emile Goethals, 28 januari 1930

15 KADOC, ARCHIEF KAPUCIJNEN, 2447 Archiefboek (1879-1934), p. 185

16 Ibidem, p. 188

17 Ibidem, p. 191

18 Ibidem, p. 194

19 KADOC, ARCHIEF KAPUCIJNEN, 2341 Stukken betreffende de geleden oorlogsschade ten gevolge van de beide wereldoorlogen, en de herstelbetalingen hiertoe (20. c.)

20 Ibidem

21 KADOC, ARCHIEF KAPUCIJNEN, 2452 Archiefboek (1934-1949), p. 19.

1947: heropbouw en herinrichting na oorlogsschade (architect Emiel Alleweert (Izegem) – aannemer Albert verscheure (Ichtegem)²²

Gelijkvloers:

- verbreding en rechtekken van de gang naast de keuken (idem kloosterpand) + loopt vanaf dan recht op de nieuwe granito trap naar de kleermakerij en een boventrapzaal, waar de celgangen van de 1ste verdieping van klooster en Sint-Franciscushuis samenkomen en waar zich ook de elektriciteitscabine bevond
- nieuwe stortbaden in de wasplaats
- keuken: herbepleistering + bekleding met "gleissteen", metsen van Vlaamse schouw in blauwe klompjes met kornis is eik, schouw(boezem) beplakt in "simili-piere de France"²³; plaatsing grote keukenkast langs de gangmuur (hiervoor werd een deuropening toegemetsd), terugplaatsen vloertegels
- bijkeuken: uitbreken van vloer en plaatsen van tegels van afbraak²⁴
- verruiming en herinrichting van de WC-kamer
- verruiming binnenplaats aan de 'boerenpoort' door afbraak van een bestaande muur en in verlenging van de gangmuur heropgebouwd en 'achteruitgezet'
- 23 nieuwe plafonds (refter niet uitgevoerd?)²⁵
- vermaken van de buitendeuren kant hof (o.a. vervangen van glas in Océanic)²⁶
- plaatsen van hangende schouw in de refter²⁷

1e verdieping

- Afbraak van de cellen aan weerszijden van een centrale gang; bouw van acht cellen langs de tuinkant en een brede gang (2m) langs de pandgang, die doorloopt tot aan de Klokstraat waar een groot venster werd gestoken. Ook de vroegere celvensters aan de gang werden vergroot
- Verbreding in de 'zijvleugel' van de cellen van de broeders door afschaffing van de gang; aanbouw van een nieuwe gang 'met bogen zoals de gangen beneden' (passerelle met betonbalk op twee betonnen pijlers, naar het vroegere provincielaat (grote kamer). De gang bediende (ook?) de logeerkamers. Het vroeger Provincielaat werd gesplitst in twee kamers. De laatste kamer, naast de kerk, wordt meer ziekenkamer. Het vroeger kapelletje werd badkamer. Het altaar werd naar een af te scheiden deel van de ziekenkamers ondergebracht

2de verdieping:

- Bouw tweede verdieping van de vleugel tussen het klooster en het Sint-Franciscushuis, ook met acht cellen. De gang van deze verdieping verleende de toegang tot het Sint-Franciscushuis, waarvan één vleugel, de 1ste verdieping (14 cellen en een redactiebuureel binnen het slot van het klooster vallen)
- Stukje van de zolder werd omgebouwd tot WC en wasplaats²⁸ (in metselwerk en o.a. plaatsing van twee nieuwe wc-vensters, maken van plat dak)²⁹

2DE DEVIS

DEEL 1 – dwarsvleugels begrepen tussen A-B-C-D-E

Gelijkvloers: - wegbreken van schouw en schouwmantel in recreatiezaal broeders + nieuwe schouwpijp en schouwmantel met tablet in petit granite + bezetting schouw in tegels

- Vernieuwen van (een deel?) plafonds in wasplaats en recreatiezaal broeders

Verdieping:

- Toemetsen gangopening
- Kappen nieuwe opening in buitengevel tussen de beide gangen
- Wegbreken roostering en placher deel van de wasplaats om nieuwe gang te maken
- Wegbreken van buitengevel op het einde der gang met uitnemen van vensterraam, uitmetsen van

22 Ibidem, p. 35-36; Bestek van architect Emiel Allewaert cf. KADOC, ARCHIEF KAPUCIJNEN, 2341 Stukken betreffende de geleden oorlogsschade ten gevolge van de beidewereldoorlogen, en de herstelbetalingen hiertoe (20. c.)

23 KADOC, ARCHIEF KAPUCIJNEN, 1724, Stukken betreffende de herstelbetalingen voor geleden oorlogsschade aan het klooster van Brugge Boeveriestraat - 1945-1959, document "meerdere werken - Boeveriestraat Brugge"

24 Ibidem

25 KADOC, ARCHIEF KAPUCIJNEN, 1724, op.cit., doc. "meerdere werken -Boeveriestraat Brugge"

26 Ibidem

27 KADOC, ARCHIEF KAPUCIJNEN, 1724, op.cit., doc. "meerdere werken -Boeveriestraat Brugge"

28 KADOC, ARCHIEF KAPUCIJNEN, 2452 Archiefboek (1934-1949), p. 35-36

29 KADOC, ARCHIEF KAPUCIJNEN, 1724, op.cit., doc. "meerdere werken -Boeveriestraat Brugge"

boog in gang naar badkamer en infirmerie

- Uitmaken van twee vensterramen in de huidige gangmuur + verbouwingen aan vensteropeningen
- Uitmaken van 9 kleine vensterramen in buitengevel naar binnenkoer + verbouwingen aan vensteropeningen
- Wegbreken van alle binnenmuren + schouwen
- 'pratic' gewelven – holle welfsels

Deel II – lavatory op verdieping (complete renovatie)

1948- 31 mei – Inhulding Lourdesgrot kant Hauwerstraat (op de plaats van de vroegere varkensstallen)

1954: Plaatsing nieuwe glasramen glazenier L. Hubert en E. Pintelin en plaatsing nieuw glasraam van de Brugse glazenier Daniël Crüll in het linkervenster van de dwarsbeuk, vlak naast het Maria-altaar. Voorstelling van Madonna op een veld van kleinere blazoenen³⁰

1969: afbraak van een deel van de bijgebouwen aan de Klokstraat voor de toevoeging van een autostaanplaats

1977: plaatsing lift

1995-1998: verkoop van de schoolgebouwen +

1995-2000: renovatiewerken (vooral inkomgebouw) + plaatsing schoorsteen tegen tuinvleugel (1997)

2004: Bescherming als monument

2021: verkoop klooster aan Stad Brugge

³⁰ KADOC, ARCHIEF KAPUCIJNEN, 2362, 'Een Wandeling door de Kronijken. Met de blik gericht op: De Kapucijnen in Brugge', historiek door P. Gaston Raeman (1977)

ANNELIES WOUTERS, bouwhistorica

in opdracht van:

STUDIO ROMA

Multiprofessionele architectenvenootschap cvba
Abdij Vlierbeek 7
3010 KESSEL-LO
T +32 16 49 80 50
info@studioroma.be
www.studioroma.be

STUDIO TUIN EN WERELD

a&t architecten bvba
p/a van beethovenstraat 17
2018 ANTWERPEN
M +32 (0)473 17 89 02
tomas.a.ooms@gmail.com
www.studio-tuin-en-wereld.tumblr.com